

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputatio V. De Mysterio SS. Trinitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

709. Pro coronide tandem, & simul exactiore intelligentia prædestinationis, & reprobationis, revoco in memoriam, quod sæpius suprà dictum, scilicet, solam scientiam mediam, in sensu strictiore, præcedere decretum; quia scilicet sola constituit actum primum metaphysicum ad illud: non autem præcedere scientiam visionis, quæ, ut explicatum *num. 555.* tantum formaliter præcedit, & eminentialiter dirigit ad decretum. Unde in complexo ex scientia visionis, & decreto, concipi debent formalitates, modò scientiæ, modò decreti; sive, modò formalitates actuum intellectus, modò formalitates actuum voluntatis, inter se succedentes, vel suo modo subordinatæ, ut magis declaratum *num. 559.*

Series autem istarum formalitatum, supponendo præviam scientiam mediam, sic se habet Loquendo de prædestinatione. 1. DEUS prædestinat, seu eligit hominem ad gloriam, tanquam ad finem. 2. Prædestinat meritum, seu actum bonum, tanquam medium ad gloriam, & tanquam finem gratiæ, & actus primi liberi. 3. Simul prædestinat statim individuum actus, seu ad hoc determinat; ad quid enim tantum indeterminatè prædestinat; cum statim possit determinatè prædestinare? 4. Decernit conferre actum primum liberum creatum, qui includit gratiam prævisam congruam. 5. Ad exigentiam libertatis creatæ collatæ decernit non impedire suam omnipotentiam: quæ ratione hæc applicatur. 6. Videt actum absolutè futurum. 7. Decernit ipsam executionem, seu collationem gloriæ, existentibus jam meritis, suo tempore faciendam.

At in reprobatione aliter se res habet; quia neminem DEUS eligit ad infernum, nec intendit, vel prædestinat actum malum. Unde, primò confert DEUS libertatem creatam, & in hac gratiam. Secundò decernit non impedire omnipotentiam. Tertio permittit peccatum. Quarto, quia hoc facit invitus, non permittit plus, quam necessarium sit ad salvandam libertatem, hoc est unum: adeoque determinat ad individuum. Quintò videt peccatum absolutè futurum. Sextò decernit executionem, seu inflictionem poenæ æternæ, suo tempore executioni mandandam.

DISPUTATIO V.

De Mystério Sanctissimæ Trinitatis.

710. DE hoc Mystério S. Augustinus *l. 1. de Trinitate c. 3.* rectè ait. *Nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid queritur, nec fructuosius aliquid invenitur.* Circa idem varii hæretici in varios errores prolapsi sunt. 1. Sabellius docuit, unum esse DEUM, ut in natura, ita etiam in Persona: & dici trinum, duntaxat ob diversas operationes, scilicet Patrem, ut Principium omnium, Filium, ut sapientiam, Spiritum Sanctum, ut auctorem sanctitatis. Ex hoc autem, cum inferretur, Patrem etiam esse passum pro nobis, & Sabellii afsectu id concederent, Patropassiani sunt dicti. Hanc hæresin suscitavit denuo Michaël Servetus

Genevæ ob blasphemias in SS. Trinitatem, adnitente etiam Calvino, combustus.

2. Arius distinxit tres Personas, sed solum Patrem voluit esse DEUM, Filium verò esse primam creaturam, ac per hunc Spiritum Sanctum, & reliquas dein creaturas esse productas. 3. Macedonius admisit quidem Filium Patri per omnia similem, sed voluit, Spiritum Sanctum esse creaturam. 4. Græci schismatici Spiritum Sanctum negant à Filio procedere. 5. Trithetæ dixerunt, tres Personas Divinas esse tres DEOS, etiam quoad essentiam distinctos: cum quibus videtur sensisse quidam Clericus in Francia, ut habet S. Anselmus *l. de incarnatione Verbi cap. 1. § 3.* 6. Anastasius Imperator edicto sanxit, non Trinitatem, sed Quaternitatem adorandam esse. De his, aliisque hæreticis, mysterium hoc impugnantibus, videri potest Ruiz *de Trinit. disp. 19. sec. 1. item disp. 20. sec. 2.*

At Catholica Ecclesia contra omnes hos errores in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. *C. Damnamus de summa Trinitate* sic definivit: *Nos autem, sacro approbante Concilio, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, quod una quædam summa res est, incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, tres simul Personæ, ac sigillatim quælibet earundem: & ideo in DEO solummodò Trinitas est, non quaternitas; quia quælibet trium Personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura Divina: quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest: & illa res non est generans, neque genita, nec procedens: sed est Pater, qui generat: & Filius, qui gignitur: & Spiritus Sanctus, qui procedit, ut distinctiones sint in Personis, & unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus, non tamen aliud: sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus, idem omnino, ut secundum orthodoxam, & Catholicam fidem substantiales esse credantur.* Hucusque Concilium.

QUESTIO I.

De Cognoscibilitate hujus mysterii.

ARTICULUS I.

An hoc mysterium, & quomodo possit cognosci.

711. Dico 1. Mysterium hoc ratione naturali non est cognoscibile. ita communissima cum Sancto Thoma *q. 10. de veritate (quæ est de mente) a. 13. contra Raymundum Lullum, de cujus doctrina vide Vasquium in 1. p. disp. 133. c. 4. & Ruiz disp. 41. sec. 1. quorum prior eum excusat, alter inculcat. Prob. conclus. 1. Luc. 10. v. 22. dicitur: Nemo scit, quis sit Filius, nisi Pater, & quis sit Pater, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare: quod testimonium ad nostram assertionem confirmandam affert Concilium Nicænum: hinc etiam Matth. 16. v. 17. Sancto Petro, Christum Filium DEI profitenti, reposuit Dominus:*

nus: *Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus.* Hoc idem magno consensu docent Patres, ex quibus Cyprianus (vel quisquis est auctor eruditus, atque antiquus) de Cardinalibus operibus Christi in prologo circa medium de Sanctissima Trinitate dicit: *Ad hanc verum adeo profundarum indaginem, nisi incarnati Verbi Magisterium accessisset, humana defecissent ingenia.* S. Gregor. Nazianz. oratione 35. *quæ est tertia de Theologia, ante medium.* Quo autem modo genitus sit, ne ipsis quidem Angelis, nedum tibi intelligere concesserim. Plura vide apud Ruiz disp. 41. sec. 3.

712. Prob. conclus. 2. ratione. DEUS nec ex se ipso, seu unitate ipsius, nec ex creaturis potest inferri Trinus: ergo non potest naturaliter cognosci ut Trinus. conseq. patet; quia intellectus creatus aliud medium naturale non habet. ant. prob. non ex se ipso, seu unitate; nam hæc rationi naturali magis videtur excludere, quam inferre Trinitatem: non ex creaturis; quia ex his non habetur ulla ratio, vel similitudo cum identitate duorum, vel trium, realiter distinctorum in tertio, ut ratione hujus possit simile quid de DEO affirmari: neque etiam ex creaturis, tanquam effectibus, inferretur DEUS Trinus; nam ex his tantum inferretur omnipotens, sapiens, providus &c. Hinc nullum est objectum creatum, quod Angelis, aut hominibus potuisset vel suspicionem movere de hoc mysterio. Confir. Esse unum, identificatum cum tribus realiter distinctis, est tam sublime mysterium, ut intellectui creato, solis naturæ viribus relicto, appareat prima fronte impossibile, utpote de quo non procedunt prima principia, quæ tamen videntur debere universaliter procedere.

713. Dico 2. Mysterium hoc non est contra, sed supra rationem naturalem. ita Catholici. prob. Ratio naturalis in creatis est participatio sapientiæ Divinæ: ergo mysterium hoc, summè conforme sapientiæ Divinæ, non potest esse oppositum ejus participationi; quod enim participatio hæc sit limitata, non facit, ut mysterium sit contra, sed supra ipsam, ita, ut ad id non possit ista pertingere. Confir. Nulla veritas potest esse contra lumen rationis naturalis; alias nos hoc lumen ex natura sua deciperet: sed etiam hoc mysterium est aliqua veritas: ergo. Quod autem quandoque decipiamur in nostris discursibus, inde fit, quod aliquando lumen naturale velimus ultra suos terminos extendere: (quod etiam fieret, si considerarem hoc ipsum mysterium, præcisè secundum rationem naturalem) vel, quod non omnia ritè consideremus: vel, quod fallaci similitudine decepti falsa pro veris accipiamus, ut contingit in pluribus.

714. Dico 3. Hoc mysterium dari constat ex revelatione Divina. ita omnes Catholici. Prob. Matth. 28. v. 19. ait Christus: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* ubi tres Personæ clarè distinguuntur: unitas autem naturæ per verba *in nomine* designatur; non enim dicitur *in nominibus*: cum autem hoc nomen (per quod significatur autoritas) debeat esse tantum, ut in eo possit conferri gratia sanctificans, non potest esse creatum; cum in nullius creaturæ auctoritate possit con-

ferri amicitia aut filiatio DEI, vel jus ad gloriam.

Pariter Luc. 1. v. 35. sic habetur: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius DEI.* Ubi Filius, & Spiritus Sanctus clarè nominantur: Pater autem per altissimum intelligitur. Rursus Joan. 14. v. 26. *Paracletus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo: ubi Pater, & Spiritus Sanctus, clarè exprimuntur: Christus autem loquens per vocem meo intelligitur.* 1. Joan. 5. v. 7. *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt.*

715. In veteri etiam testamento Sanctissimæ Trinitatis mysterium sapius revelatur: & quamvis id aliquoties non adeo clarè fiat, ut in novo: attamen juncta expositione Patrum (quæ etiam debet juvare intelligentiam textuum novi testamenti) satis cognoscibiliter proponitur. Licet autem plurimi, in antiquo testamento, ea testimonia non intellexerint, id non obest; nam nec intellexerunt alia multa de Christo clarè prædicta. Loca autem S. Scripturæ antiqui testamenti sunt. Gen. 11. v. 7. *DEUS Pater ait: Venite igitur, descendamus, & confundamur ibi linguam eorum.* in quem locum S. Chrysost. serm. de Trinit. ait: *Dicendo: venite: pares honore exhortando vocat: neque enim; si Angelis imperasset, dicere debuit: venite: sed imperando: ite. Vide autem, obsecro, quomodo Patris vox Filium, & Spiritum vocet; nam si ad unum solum hoc dictum esset, debebat dicere: veni, & descendamus &c. . . . Quia autem dixit: venite: unius est vox ad duos honore æquales.* Rursus Gen. 18. v. 1. dicitur dominus apparuisse Abrahamo, & paulò inferius v. 2. dicuntur: apparuisse ipsi tres viri: & subjungitur v. 3. *eum adorantem dixisse: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum:* in quæ verba S. Hilarius l. 4. de Trinitate ait: *Abraham conspectis tribus unum adorat, & Dominum confitetur.* Hoc est, ut communiter explicant, tres Personas, & unam naturam: quod etiam inde deducit S. Athanasius. Jam verò testimonia SS. PP. & Conciliorum sunt innumera ab exordio Ecclesiæ: & omnino loco sufficit definitio Lateranensis cit. n. 710.

716. Ob. 1. contra 1. conclus. Aliqui ex gentilibus Philosophis videntur agnovisse hoc mysterium: ergo agnoverunt naturali ratione. ant. prob. ex Trismegisti, Platonis, & aliorum testimoniis de hoc mysterio. Confir. S. Athanasius videtur dicere, ethnicos fuisse inexcusabiles, quod non agnoverint Verbum: ergo debet esse naturaliter cognoscibile, adeoque etiam totum mysterium. Resp. om. ant. neg. conseq. Vel gentiles illi non habuerunt notitiam: vel habuerunt ex lectione S. Scripturæ, quam Plato fertur legisse: vel ex oraculis Sibillarum, aut demonum: non autem ex sola ratione naturali. Hæretici etiam id non agnoscunt, nisi ex Scripturis, vel testimonio aliorum, supposita revelatione id docentium. Ad confir. neg. conseq. DEUS enim, aut immediatè, aut saltem mediatè, eis obtulit gratiam cognoscendi Verbum; si DEUM, ut oportuisset, coluissent.

717. Ob. 2. Gen. 1. v. 26. dicit DEUS: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*

nostram: ergo homo factus est ad imaginem SS. Trinitatis: ergo ex cognitione hominis, tanquam similitudinis, potest deveniri in notitiam illius mysterii. Confir. Creatura essentialiter connectuntur cum Trinitate Personarum: ergo Angelus, comprehendens creaturas, naturaliter cognoscit hoc mysterium. Resp. dist. conseq. factus est homo ad imaginem obscuram, & imperfectam SS. Trinitatis. conc. conseq. ad claritatem, & quæ ingeneret notitiam illius mysterii. neg. conseq. Ex cognitione hominis tantum inferitur, dari in DEO plures perfectiones, formaliter distinctas: non verò dari Personas, realiter distinctas, & in tertio identificatas.

Ad confir. duplex est responsio: quidam negant antec. voluntque, creaturas tantum connecti cum DEO, ut Uno, non verò ut Trinitate: neque ideo verificantur contradictoria de creatura, sicut non verificantur de unione hypostatica, vel de cognitione cognoscente Patrem, non verò Filium: sed tantum verificantur de ipsa essentia, ac Personis. Alii negant consequentiam; quia ad comprehensionem creaturæ, Angelo naturaliter debitam, non requiritur, ut cognoscantur formaliter, & explicitè omnia prorsus prædicata relativa, formaliter distincta: aut omnes termini, ad quos res comprehensa supernaturaliter refertur: aut etiam omnes termini, ad quos refertur quidem naturaliter, tales tamen sunt, ut totam naturæ cognoscitivæ sphaeram transcendant. Certè aliàs Angelus deberet cognoscere terminos relativos, vel prædicata relativa formaliter distincta infinita. Quare ad cognitionem comprehensivam non requiritur cognitio omnis prorsus relationis, etiam intrinsicæ: sed tantum cognitio tam perfecta in genere cognoscitivi, quam perfectum est objectum in genere cognoscibilis.

718. Ob. 3. Ratione naturali cognoscitur, quòd eadem anima sit tota in toto corpore, & tota in qualibet parte: consequenter in pluribus partibus corporis, realiter distinctis: ergo etiam potest capi, quòd eadem essentia sit in pluribus Personis, realiter distinctis. Confir. Eadem natura humana etiam est in pluribus individuis, realiter distinctis: ergo multo magis natura Divina in Personis. Resp. neg. conseq. Anima pluribus partibus tantum inest per unionem, natura Divina inest per identitatem: ibi non deficit principium: *Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: at deficit in secundo casu.

Ad confir. dist. ant. Est in pluribus individuis eadem natura singularis, seu individua. neg. ant. eadem tantum in specie. conc. ant. & neg. conf. Deberet autem eadem individua natura Divina esse in pluribus Personis; aliàs darentur plures Dii, sicut dantur plures homines. Dices. Quòd natura humana sit in pluribus tantum per speciem, vel similitudinem, est imperfectio: ergo natura Divina debet inesse per identitatem. Resp. om. ant. neg. conseq. si enim est imperfectio existere in pluribus per similitudinem, & ista imperfectio est naturæ lumine cognoscibilis, non cognoscitur esse imperfectio ex eo, quòd non existat per identitatem in pluribus; sed ex eo, quòd existat in pluribus: seu

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

quòd non superemineat omnibus, sed habeat æqualem.

719. Ob. 4. Bonitas infinita est infinite communicabilis: arqui non potest esse communicabilis infinite ad extra: ergo debet esse communicabilis ad intra. Confir. 1. Generare sibi simile est perfectio: ergo debet DEO tribui: atqui hic non potest generare simile ad extra: ergo debet ad intra. Confir. 2. Perfecta felicitas exigit societatem: ergo debent esse plures Divinæ Personæ; cum non possint esse naturæ. Confir. 3. In DEO dantur actiones immanentes, scilicet velle, & intelligere: sed omnis actio terminatur ad aliquod productum: ergo istæ duæ actiones terminantur ad Filium, & Spiritum S. Resp. dist. ma. & hæc communicabilitas infinita ratione naturali cognoscitur. neg. maj. cognoscitur tantum per revelationem. conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Ratio naturalis plus non monstrat, quàm DEUM posse infinite syncategorematicè communicari ad extra.

Ad 1. confir. servit eadem distinctio; quia naturaliter non cognoscitur, posse generari Personam distinctam, habentem tamen eandem individuum essentiam cum generante. Ad 2. confir. iterum rediteadem distinctio; naturalis enim ratio putaret, unam Personam Divinam debere sibi soli esse omnibus modis sufficientissimam ad omnem felicitatem. Ad 3. confir. conc. mai. dist. mi. omnis actio, realiter distincta ab operante, terminatur ad aliquod productum. om. mi. actio etiam indistincta, subdist. & hoc naturaliter cognoscitur. neg. mi. non cognoscitur naturaliter. conc. mi. & neg. conseq. In creatis actio etiam immanens est distincta ab operante, secus in DEO; unde non est paritas. Quare istæ quidem sunt aliquæ congruentiæ, quæ, supposita revelatione, possunt afferri: sed quas ratio naturalis, sibi soli relicta, non excogitaret: & adhuc minùs, dum, saltem apparenter, stant in oppositum principia lumine naturæ nota, illis assentiretur.

720. Ob. 5. contra secundam conclus. Hoc mysterium est contra principium lumine naturæ notum: *Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: ergo est contra rationem naturalem. Resp. neg. ant. Mysterium hoc non est contra, sed supra illud principium. In creatis non datur identitas capax discrepantiæ, vel distinctionis in tertio; & hinc circa ista procedit illud principium: at ex fide habemus, quòd in Divinis detur alia species identitatis, quæ admittat illam discrepantiam, seu distinctionem. Principium illud habetur aliquo modo ex inductione à creaturis; unde in istis debet sistere, nec ad DEUM extendi: & tamdiu similia principia sunt infallibilia, quamdiu intra sphaeram suam, hoc est, intra creaturas, & circa identitatem incapacem discrepantiæ, vel distinctionis in tertio, sistunt: secus, si ultra extendantur. Nec propterea datur ansa sectariis cavillandi Catholicos, quòd evertant principia syllogismorum, quibus tamen velint constringi hæreticos; nam, licet in uno, aut altero casu, debeat admitti aliquid supra captum nostrum, non tamen esset rationabile, ubique mysteria fingere. verbo: omnes scimus, aliqua mysteria supra captum

Y

no-

nostrum debere in religione nostra admitti; non tamen propterea omnia, quæ fides docet, sunt talia mysteria.

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

ARTICULUS I.

Quid, & quot sint in DEO Processiones, Relationes, Notiones.

721. **T**heologi statuunt in DEO unam Naturam, seu essentiam: duas Processiones: tres Personas: quatuor Relationes: quinque Notiones. De natura, seu essentia, diximus jam multa in disputationibus antecedentibus: de Personis dicemus inferius. *Processio est emanatio, seu origo unius ab alio.* vocatur alia *activa*, alia *passiva*: scilicet ad aliquam similitudinem actionis, & passionis, quæ concipitur intervenire inter causam, & effectum: secludi tamen debent à processionibus Divinis omnes imperfectiones dependentiæ, mutationis &c. In creatis quidem actio, & passio, realiter identificantur: at in Divinis processio activa, & passiva, realiter distinguuntur: & illa producenti: hæc autem producto identificatur: complexum autem ex utraque dicitur *processio totalis*.

Itaque in Divinis dantur duæ processioness totales ad intra, veræ, vel reales, ut fides docet, scilicet datur una per intellectum, altera per voluntatem: per illam generatur Verbum; per alteram spiratur Spiritus S. Prob. Cum sint tres Personæ, ex quibus una est improducta, debent dari duæ Processiones pro reliquis duabus, maxime, cum tertia sit procedens à duabus. Rursus, cum processioness sint actus vitales DEI ad intra, & isti sint duo, scilicet actus intellectus, & actus voluntatis, etiam tot erunt processioness. Quod autem sint reales, docet fides in Symbolo Nicæno, ubi fatemur, Filium à Patre, Spiritum sanctum verò à Patre, Filioque, procedere. Idem habetur Joann. 8. v. 42. ubi Christus ait: *Ego enim ex DEO processi.* item Joann. 15. v. 26. dicitur de Spiritu S. *Qui à Patre procedit:* quæ verba in sensu literali, & reali accipiuntur à tota Ecclesia. Tandem, quod una processio sit per intellectum, seu intellectionem: altera per voluntatem, seu volitionem, constat ex sacris literis, in quibus Filius vocatur *Verbum*, & *Sapientia*, Spiritus S. *Charitas*, & *Amor*: quorum prius ad intellectum, alterum spectat ad voluntatem: vide Ruiz *de Trinitate disp. 2. sec. 2. n. 5.* Idem unanimiter tradunt PP. & Concilia, de quibus vide Haunoldum l. 1. n. 604. Suarez *de Trinit. l. 1. c. 5.*

Ubi insuper nota, quod, etsi natura Divina, & intellectus, ac voluntas, nec virtualiter distinguantur, tamen processioness dicantur potius esse per intellectum, & voluntatem, seu intellectionem, & volitionem, quam per naturam; quia scilicet ratio formalis procedendi est intellectus, vel voluntas, ita, ut, si natura Divina per impossibile esset in aliis omnibus lineis in-

finite perfecta, si non simul esset infinite perfecta in linea intellectiva, & volitiva, non possent ab ea, tanquam principio ut quo, procedere Filius, aut Spiritus S. Quando autem dicitur, quod Filius tantum procedat per intellectionem, & Spiritus S. procedat tantum per volitionem, tunc intelliguntur intellectio, & volitio notionales, hoc est, ut conjunctæ relationibus, illa generationis, ista spirationis activæ: quæ inter se virtualiter distinguuntur, ita, ut de voluntate, & intellectione notionalibus, seu in complexo cum relationibus, possint verificari prædicata contradictoria.

722. *Relatio est ordo unius ad aliud*, seu est ratio, per quam unum refertur ad aliud. Tales in Divinis, & quidem reales, dari, est de fide: quia datur Pater, & Filius, qui referuntur ad se invicem: Spiritus Sanctus, qui refertur ad Patrem, & Filium: suntque istæ relationes reales, quia sunt identificatæ SS. Personis, realiter existentibus: numerantur autem quatuor, *Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, Spiratio passiva*: per duas primas referuntur ad se invicem Pater, & Filius: per posteriores referuntur ad se, ex una parte Spiritus Sanctus, & ex altera parte Pater, & Filius, tanquam unus Spirator. Istæ quatuor vocantur etiam *Origines*, quatenus dantur generans, & generatum, spirans, & spiratum.

723. *Notio* apud Theologos ad mentem SS. Patrum aliud non est, quam *nota*, seu *prædicatum*, quo una Persona discernitur ab alia: communissime autem assignantur quinque, nempe 1. *innascibilitas*, seu *improducibilitas* etiam à principio ejusdem naturæ. 2. *Paternitas*: & hæc duæ conveniunt soli primæ Personæ. 3. *Filiatio*, quæ competit soli secundæ Personæ. 4. *Spiratio activa*, quæ competit primæ, & secundæ Personæ simul, tanquam uni principio spiranti. 5. *Spiratio passiva*, quæ competit soli tertiæ Personæ. Hæc notiones non distinguuntur virtualiter à relationibus, sed tantum formaliter: imò quatuor ex illis sunt formaliter etiam relationes: sola prima, seu innascibilitas, non est formaliter relatio; quia sub hoc conceptu Pater non refertur ad alium. Quamvis autem fors possent notiones plures, vel pauciores statui, non tamen in re gravissima est recedendum à communi.

724. Ob. 1. Productio dicit abaleitatem: ergo non datur in Divinis: ergo neque processio, quæ esset productio. Confr. Productio, & causalitas sunt idem: ista non datur in Divinis: ergo nec illa. Resp. dist. ant. productio dicit abaleitatem secundum naturam, vel essentiam. neg. ant. secundum Personam. conc. ant. & neg. conseq. Productio in Divinis non significat, quod productum sit secundum naturam ens ab alio: & hinc natura non potest dici producta: sed tantum dicit Personalitatem esse ab alio, in quo nihil est absurdum; cum enim Filius sit verè genitus, debet esse genitus ab alio, qui sit Pater. Idem proportionaliter dicendum de Persona Spiritus S. Ad confirmationem neg. ma. Causalitas dicit dependentiam, & imperfectionem: & hinc apud Latinos in Divinis non datur causa, aut effectus. Aliud est apud Græcos, apud quos vox, quæ redditur latinæ voci: *causa*: non habet eandem omnino significatio-

tionem; quia nullam indicat imperfectio-
nem.

725. Ob. 2. Persona producens esset per-
fectior, quàm producta: ergo non essent æqua-
les, quod est contra fidem. Confir. Filius vel
produceretur ex nihilo, vel ex subiecto: neutro
modo potest produci: ergo. prob. mi. Filius
nec potest creari, nec ex subiecto educi: ergo.
Resp. neg. ant. etiam in creatis causa non est
semper perfectior effectu. Dein omnes Perso-
næ habent eandem Divinam naturam, infinitè
perfectam, adeoque omnem perfectionem ab-
solutam, & essentialem, per identitatem: omnem
autem relativam (si tamen relatio sit perfectio)
æquivalenter, vel eminenter. Ad confirm.
neg. mai. non enim educitur Filius ex natura
Divina; quia ista non potest esse subiectum; hoc
enim debet esse perfectibile, & distinctum ab
educto: quæ non competunt naturæ Divinæ:
nec etiam Filius producit ex nihilo sui; cum
enim sit realiter, & indefectibiliter identificatus
naturæ Divinæ, seu aseitati, non potuit un-
quam fuisse nihil.

726. Ob. 3. Si processiones Divinæ essent
per intellectum, vel voluntatem, etiam Filius
generaret, & Spiritus S. spiraret: hoc est falsum:
ergo. prob. ma. Intellectus, & voluntas est etiam
ipsis communis: ergo. Confir. Substantiæ intel-
lectivæ non generant, quatenus intellectivæ sunt;
nam etiam non intellectivæ generant: ergo
etiam DEUS non generat ut intellectivus. Resp.
1. retorq. arg. contra Durandum, qui vult pro-
cessiones fieri per naturam; nam & Filius, &
Spiritus S. etiam habent eandem naturam Divi-
nam. In forma neg. maj. ad prob. dist. ant. in-
tellectus ut absolutus est ipsis communis. conc.
ant. ut secundus. neg. ant. & conseq. Non suf-
ficit ad producendum habere tantum intellectum,
& voluntatem, ut perfectiones absolutas; sed
opus est, eas habere ut fecundas, hoc est, con-
iunctas cum generatione, aut spiratione activa.
Ad confir. neg. conseq. Generare ut inficium, seu
ignorantem, est imperfectio à DEO remota.

727. Ob. 4. Processiones sunt actus no-
tionales: intellectus, & volitio non sunt actus
notionales, sed absoluti, & essentialia: ergo non
sunt processiones. Confir. 1. Productiones Perso-
narum realiter inter se distinguuntur: non autem
intellectus, & volitio: ergo. Confir. 2. Natura Di-
vina est prior intellectu, & voluntate: sed Filius,
& Spiritus S. immediatè procedunt per naturam:
ergo non per intellectum, aut voluntatem. Res-
pondet 1. Platelius conc. totum; vult enim,
quod processiones sint aliquid purè notionale,
nec involvant etiam in obliquo actus essentialia
intelligendi, vel volendi: sed istos supponant
tanquam sua principia. Si hoc non placeat, quo-
niam non vacat rem fusiùs examinare,

Resp. 2. cum Ruiz de Trinit. disp. 2. sec.
4. dist. mi. intellectus & volitio, ut præcisè à
relatione producentis ad terminum productum,
non sunt actus notionales. conc. mi. ut con-
iunctæ, & consideratæ simul cum illa relatione.
neg. mi. & conseq. sub hac enim ratione sunt
notionales, & peculiare principio producenti.
Nec necesse videtur, admittere, præter intellectio-
nem, & volitionem essentialia, alias notiona-
les, ut probat Ruiz disp. 59. sect. 1. Ad 1. confir.

dist. ma. realiter inter se distinguuntur produc-
tiones adæquatæ, seu complexa ex intellectu, vo-
litione, & relatione. conc. ma. productiones in-
adæquatæ, seu intellectus, & volitio, ut præcisè
à relatione. neg. ma. & dist. mi. non distinguun-
tur intellectus, & volitio, ut præcisè à relatione.
conc. mi. ut coniunctæ cum intellectu, voli-
tione, & relatione. neg. mi. & conseq. Intellectus,
vel volitio, ut producents, sive productio adæ-
quata, involvit etiam generationem, vel spir-
ationem activam.

Ad 2. confirm. dist. ma. natura Divina, tan-
quam immediatum principium ut quo, est prior
intellectu, & voluntate. neg. ma. tanquam prin-
cipium tantum remotum, om. ma. & dist. min.
Filius, & Spiritus S. procedunt per naturam, tan-
quam principium tantum remotum, seu quatenus
natura formaliter est distincta ab intellectu, & vo-
luntate. neg. mi. per naturam, ut constitutam im-
mediatum principium ut quo per intellectum,
aut voluntatem. conc. mi. & neg. conseq. Na-
tura Divina, nisi intelligatur ut essentialiter in-
cludens intellectum, & voluntatem, vel in-
tellectionem, & volitionem, non intelligitur
principium ut quo proximum Filiationis, aut
Spirationis passivæ. Quando autem aliqui ex
SS. PP. dicunt Filium productum, vel geni-
tum, naturam, non voluntatem, tantum volunt di-
cere, quod sit Filius naturalis, non adoptivus:
necessariò, & non liberè genitus.

728. Ob. 5. Si dantur quatuor relatio-
nes, dantur etiam quatuor Personæ: hoc est
contra fidem: ergo. Resp. neg. ma. Spira-
tio activa non est nova Persona, sed est iden-
tificata cum Patre, & Filio, licet sit ab eisdem
virtualiter distincta (sicut scilicet natura est iden-
tificata cum tribus Personis) & in hoc stat my-
sterium dualitatis. Unde non dantur quatuor
relationes, realiter inter se distinctæ, sed tantum
tres; quia spiratio activa est realiter identifica-
ta cum aliis duabus, ut dictum. Sunt tamen
quatuor relationes reales; quia ad numerum
relationum realium non requiritur, ut ipsæ rela-
tiones sint inter se realiter distinctæ; sed tantum,
ut termini earum sint realiter distincti: atqui
Spiratio passiva est realiter distincta ab activa.
Addo, spirationem activam non esse proprietatem,
saltem in sensu strictiori; quia per hanc
significatur id, quod uni tantum Personæ est pro-
prium: in sensu tamen latiori potest utique dici
proprietatem; si hæc confunditur cum notione, si-
cut etiam innascibilitas: strictissime autem lo-
quendo, tantum dantur tres proprietates; quia
per proprietatem intelligitur id, quod est pro-
prium uni tantum personæ, & simul constituti-
vum Personæ: ita se habent Paternitas, Filio-
spiratio passiva. Unde innascibilitas, cum non
constituat Personam, nec est relatio, nec ori-
go, vide S. Thomam 1. p. q. 32. a. 3. in corp. &
q. 40. a. 1. ad 1.

729. Ob. 6. Naturæ Divinæ etiam compe-
tit innascibilitas, itémque Spirationi activæ:
ergo non est notio Personæ. Confir. Spiratio
activa est communis duabus Personis: ergo
non est notio: Resp. dist. ant. Naturæ compe-
tit aliqua innascibilitas. conc. ant. competit ea-
dem. neg. ant. & conseq. Suarez de Trinit. l. 5.
c. 10. n. 4. rectè ait, per innascibilitatem hæc in-
telligi

telligi aliquam propriam Patri, scilicet improprietatem etiam à principio ejusdem naturæ, simulque incommunicabilem: at verò innascibilitas naturæ, vel spirationis activæ, communicabilis est Filio: & in hac intelligentia vocum standum est autoritate. Ad confir. neg. conseq. Non est de ratione notionis, ut non sit communicabilis, sed hoc tantum est de ratione proprietatis: ad illam sufficit, si sit discretiva duarum Personarum à tertia.

Dices. Ergo sunt plures notionēs, quàm quinque; quia ingenerabilitas, & inspirabilitas etiam erunt notionēs, ex quibus prima Patri, & Spiritui Sancto: secunda Patri, & Filio convenit. Resp. neg. illatum. Notio debet esse unum realiter simplex prædicatum; non autem duplex: at non eadem ingenerabilitas, quæ est in Patre, est realiter etiam in Spiritu Sancto (sicut tamen eadem realiter spiratio activa est in Patre, & Filio) sed tantum formaliter per conceptum: sicut humanitas eadem in pluribus individuis. Vide Suarez l. 5. c. 10. & Haunold. l. 1. n. 641. Addo tandem ex Ruiz, & Esparza: ideo istas quinque notionēs potius, quàm alias, aliis nominibus significabiles, poni; quia istæ habent majorem quandam vim ingenerandi audienti apprehensionem specialem dignitatis in Personis Divinis: & consequenter per has Divinæ Personæ decentissimè notificantur, tanquam per aliquid, quod specialiter spectat ad earum dignitatem.

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut substantia?

730. **P**ersona definitur à Boëtio lib. de duabus naturis ante medium, Naturæ rationalis individua substantia: à Richardo à S. Victore autem l. 4. de Trinitate c. 22. definitur Persona Divina: Naturæ Divinæ incommunicabilis existentia: at verò c. 23. ejusdem libri definitur persona creata: Rationalis naturæ individua substantia. Differunt autem suppositum, & Persona, sicut genus, & species; suppositum enim est omne incommunicabile subsistens; nam etiam dicitur suppositum equinum, aut leoninum: at Persona debet esse insuper quid rationale; non enim dicitur persona equi, aut leonis. Tres dari in DEO Personas, inter se realiter distinctas, & eidem naturæ Divinæ realiter identificatas, est de fide (& in hoc stat mysterium SS. Trinitatis) sic enim docemur in Symbolo S. Athanasii: Non confundentes Personas, neque substantiam separantes; alia est enim Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti: & infra: Totæ tres Personæ coeternæ sibi sunt, & coæquales. Quod autem non sint plures, habetur ex Lateranensi citato n. 710, videri de hac re potest Ruiz de Trinit. disp. 33. sec. 2.

731. Lis olim fuit inter Patres de voce *Hypostasis*; cum aliqui per eam significati velent substantiam, seu essentiam: adeoque unam tantum in DEO admitterent: alii verò vellent

significari Personam: adeoque tres hypostases in DEO adstruerent: de quo videatur Baronius ad annum Christi 362. n. 188. & ann. 372. n. 27. & seqq. Tandem prævaluit secunda sententia, & defecto omnes admittunt, in DEO tres hypostases; quia hæc vox determinata est nunc ad significandum suppositum, vel Personam. Hanc vocem *hypostasis* Latini sæpe exprimunt per vocem *subsistentia*: & hæc sæpe, præsertim antiquioribus Patribus, significatidem, ac suppositum, aut subsistens in concreto: at nunc in scholis sapissime sumitur in abstracto pro forma denominante rem subsistentem.

Multi Theologi inter *suppositum*, & *subsistens* faciunt discrimen. *Subsistens*, dicunt, debet esse substantia, velens per se existens, sive sistens in se, ita, ut non trahatur per unionem ad aliud dignius compositum tanquam pars, vel ad subjectum tanquam forma; hinc nec accidentia, nec partes essentielles, vel integrales compositi naturalis, neque humana natura in Christo, sunt subsistentia, ut patet consideranti; quamvis Verbum in Christo sit subsistens; cum hoc non uniatur digniori. *Suppositum*, seu *Persona* debet insuper esse substantia individua, id est determinata, & incommunicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis.

732. Jam dari in DEO tres subsistentias relativas, est de fide; quia quælibet Persona est subsistentia, sicut scilicet quivis homo est animal, sed quæritur ulterius, an præter has tres subsistentias relativas detur absoluta, sive, an ipsa essentia, seu natura Divina, ut distincta à Personalitatibus, dicat aliquam subsistentiam, & in se subsistens dici possit: an vero tantum dici possit subsistens, ratione Personarum. Hæc tamen subsistentia absoluta, nec esset suppositum, nec Persona, hoc ipso, quod esset communicabilis tribus realiter distinctis, & actu communicaretur Personis Divinis: unde ex ea admissa non sequitur quatenitas in Divinitate. His suppositis

733. Dico. Probabilius datur hæc subsistentia absoluta in DEO. ita S. Thomas pluribus locis, ubi non tantum, ut ait Vasquez, agit de existentia, sed de ipsa subsistentia. Sic in 1. dist. 21. q. 2. a. 1. in corp. ait: *Iste terminus DEUS prædicat naturam Divinam de tribus Personis, quæ etiam in se est habens esse subsistens, nulla Personarum distinctione intellecta.* Rursus q. 9. de potentia a. 5. ad 13. ait: *In Divinis autem proprietates personales hoc solum habent, quod supposita Divinæ naturæ ab invicem distinguuntur: non autem sunt principium subsistendi Divinæ essentie; ipsa enim Divina essentia est secundum se subsistens.* Item 1. p. q. 39. a. 4. ad 3. Forma significata per hoc nomen DEUS, scilicet essentia Divina, est una, & communis secundum rem: ergo Deitas, & DEUS, sunt formaliter idem: sed DEUS significat aliquid subsistens: ergo. Plures textus citat Suarez l. 4. de Trinit. c. 11. n. 13. Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 4. disp. 5. sect. 3. Sequuntur Thomistæ satis communiter cum Gonet. Accedit Scotus, Suarez loc. cit. Granadus loc. cit. Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. Bellarminus, & plurimi alii, adeo, ut Suarez ibidem, citatis quibusdam in oppositum, addat, nostram sententiam esse communem aliorum Theologorum: Granadus autem asserat ibidem,

dem, majori Scholasticorum numero comprobata, & communione esse, & Vasquium suale aliquos auctores ei abjudicare.

734. Probatur conclus. Subsistere per substantiam propriam aliud non est, quam existere per se, sive sistere in se, & non existere in alio, tanquam partem in toto, neque trahi per unionem ad aliud, tanquam ad dignius totum: sed hoc totum convenit essentia Divinae absolutae, ut praecise à relationibus: ergo. mi. habetur ex eo, quod essentia Divina, utpote infinite perfecta, non possit esse pars, neque existere in digniori. ma. prob. ex eo, quod satis communiter sic explicetur in tractatu de Incarnat. substantia, quando agitur de supposito, praesertim ab iis, qui substantiam creatam constituunt in negatione unionis cum digniori, & ex hoc conceptu inferunt, quod humanitas Christi non subsistat per substantiam propriam, sed per substantiam Verbi, tanquam dignioris.

Favent etiam huic conceptui (uti & ipsi huic conclusioni) SS. PP. S. Hieronymus ep. 57. quae est ad Damasum, & incipit: Quoniam vetusto ait: Una est DEI, & sola natura, quae verè est; id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. SS. Cyrillus Alexandrinus, & Anastasius Theopolitanus tom. 4. Bibliotheca Patrum in compendiarie orthodoxae fidei explicatione de essentia Divina (de qua ibi totus sermo) sic habent: Quid est autem essentia? Res, quae per se est, neque altero indiget ad hoc, ut ipsa subsistat. S. August. l. 7. de Trinit. c. 4. sub finem ait: Hoc est DEO esse, quod subsistere: & paulò post: Omnis enim res ad seipsam subsistit, quanto magis DEUS.

Agatho Papa in epistola decretali, quae habetur in Synodo VI. actione 4. & inscribitur: Pijssimis Dominis: incipit autem: Omnium bonorum: ante medium ait: DEUM Patrem consistentes, DEUM Filium, DEUM Spiritum Sanctum: non tres Deos, sed unum DEUM, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: non trium nominum substantiam, sed trium substantiarum unam substantiam. Equidem recentiores editiones Conciliorum non legunt unam substantiam, sed unam substantiam: at non ideo satis probatum est, quod priores editiones per errorem duntaxat habeant vocem substantiam; cum tot auctores stent pro nostra sententia: itemque sine omni absurdo Pontifex potuerit intelligere, trium relationum unam substantiam, esse absolutam. Verum quidem est, nostram sententiam non ideo esse de fide; cum non sit certum, an non error irreperit: attamen est probabilior. Confir. Essentia Divina, utpote infinite perfecta, non debet negari perfectio, vel praedicatum ipsa dignum, nisi positivè probetur, quod ei non possit competere: atqui non potest positivè probari, quod ei non possit competere perfectio, vel praedicatum substantiae absolutae: ergo.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

735. **O**B. 1. SS. PP. & Concilia, praesertim post litem compositam circa vocem Hypostasis (de

qua n. 731.) non admittunt in DEO aliquam substantiam absolutam: ergo non debet admitti. Resp. Illalis, teste Baronio, fuit jam agitata tempore S. Athanasii, & circa annum 302. quando S. Augustinus vix fuit puer: & S. Cyrillus adhuc junior est S. Augustino; Synodus etiam VI. primum diu postea celebrata fuit. Equidem tempore S. Augustini cuique adhuc licebat loqui suo modo, dummodo in re conveniretur; & tandem consuetudine sola videtur obtinuisse significatio illius vocis, quam nunc habemus: quando autem id contigerit, & lis finita fuerit, non satis compertum est. Adversarii autem non ostendunt, substantiam absolutam fuisse negatam à PP. nec ante, nec post eam litem terminatam: imò, cum eam admittant S. Thomas, Scotus, & alii, in SS. PP. lectione valde versati, non videntur isti eam ullo modo negasse. In forma negant. Quamvis fortè aliqui Patres eam positivè non asserant, tamen neque negant.

Si dicas, aliquos, ut e. g. Sophronium, negasse unam substantiam. Resp. esse manifestum, quod isti substantiam acceperint pro personali- tate; quia statim vocant personam, aguntque contra Sabellianos: verba Sophronii Patriarchae Hierosolymitani in ejus epistola, quae refertur in Synodo VI. actione 11. sunt ista. Neque secundum quod Trinitas unus DEUS est, & agnoscitur, & substantiae tres pronuntiantur, & tres obsecrantur Personae, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, dicitur coarctatus, sive compositus, vel confusus, & in unam seipsum colligens substantiam, in unamque coercens non numerandam Personam (Sabellianorum ista est pravitas, in unam substantiam tres confundere substantias, & in unam Personam easdem tres conspergens Personas) ubi enim est Trinitas, & impiissime, si in unam Personam secundum vos Trinitas ipsa colligitur, & in unam concurrat confusibilem substantiam? Unde nec Sophronius, nec alii, qui minus, quam iste, adversariis favent, loquuntur de substantia in nostro sensu accepta; neque opponuntur sententiae nostrae; nam nos cum aliis SS. Patribus per substantiam absolutam non intelligimus Personam. Et certè SS. Patres, qui dicunt, naturam in se subsistere, non possunt per substantiam intelligere Personam; alias admitterent plures Personas, quam tres in DEO: unde hi formaliter stant pro nobis: at illi, quos adversarii allegant, non stant contra nos.

Quod autem SS. Patres ordinariè trium substantiarum meminerint, ratio est, (ut ait Granadus sect. 6. loco cit. n. 733.) quod agant de substantia tantum relativa, seu personali. Ubi nota, SS. PP. aliquando vocem substantia tribuere Personis, id quod adductis exemplis probat Granadus, praesertim ex edito Justiniani, quod habetur tom. 2. Conciliorum, ubi dicitur, Trinitatem haberi secundum proprietates, vel substantias, sive Personas; item ex S. Hilario l. de synodis, ubi in §. Consequenter Evangelicae, qui desumptus est ex Concilio orientali, Antiochia celebrato, dicitur, nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti significari propriam, uniuscujusque nominatorum substantiam, & ordinem, & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria: Hilarius autem subjungit: Idcirco tres substantias esse dixerunt, substantiarum Personas per substantias edocentes: attamen haec vox substantia, sine addito prolata, frequen-

quentius sumitur pro essentia. Pariter etiam SS. Patres vocem *subsistentia* tribuunt essentia, quamvis sine addito prolata frequentius sumatur pro Personalitate: & hinc quoque SS. PP. ordinariè per eam vocem, sine addito prolatam, intelligunt relativam subsistentiam, etiam ex eo capite, quod ordinariè agant contra Sabellium, qui unam tantum in DEO Personam, seu subsistentiam relativam admittebat.

736. Ob. 2. Si datur subsistentia absoluta, dantur quatuor Personæ in DEO: hoc est contra fidem: ergo. Confr. Illa subsistentia esset saltem semipersona: hoc ipsum jam est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. nam Persona præter subsistentiam dicit incommunicabilitatem: hæc incommunicabilitas in creatis habetur per ipsam limitationem naturæ, quæ non est capax identitatis cum pluribus, realiter distinctis: at in natura Divina, quæ ratione fecunditatis est capax identitatis cum pluribus, habetur incommunicabilitas per Personalitatem, seu subsistentiam relativam. Addo, abstinendum ab his, vel similibus locutionibus: *Dantur in DEO quatuor subsistentia*, aut: *Datur quarta subsistentia*; quia, nisi talia verba restringantur, significant, dari quatuor subsistentias Personales, aut quartam, à tribus relativis realiter distinctam: quod utique falsum est. Ad confr. neg. ma. Sicut enim leo, quamvis habeat animalitatem, quam quoque habet homo, non dicitur semihomo: sic nec subsistentia absoluta, quamvis in aliquo prædicato conveniat cum Persona, non dicitur semipersona, nisi valde improprie.

737. Dices. Subsistentia ista absoluta deberet iterum subsistere per relativam: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Natura per illas subsistit: ergo etiam subsistentia illa absoluta, realiter, & virtualiter identificata. prob. etiam mi. Forma non potest recipere suum effectum formalem ab alia superaddita forma; nam albedo non potest fieri alba per aliam albedinem, nec actio per aliam actionem produci: ergo neque subsistentia una potest subsistere per aliam.

Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 7. n. 41. dist. ma. subsistentia absoluta deberet iterum subsistere per relativam, tantum absolute, neg. ma. deberet subsistere relative, & incommunicabiliter. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. min. in primis S. Thomas cit. n. 733. neg. ant. sed potest etiam distingui: forma non potest recipere effectum formalem, prorsus eundem, ab alia forma. om. ant. alium diversum, quamvis in aliquo genere cum priori convenientem. neg. ant. & conseq. Certè unio naturalis inter animam, & corpus Christi, licet per se ipsam uniatur, tamen iterum unitur per unionem hypostaticam Divinitati; imò ipsa natura Divina, subsistens per subsistentiam Paternitatis, redditur etiam subsistens per subsistentiam Filiationis; quia scilicet Filiatio præter subsistentiam ut sic, tribuit subsistentiam aliquam specificam, scilicet Personæ Filii: sic etiam, licet natura Divina per seipsam subsistat absolute, & communicabiliter, tamen potest per subsistentias relativam subsistere incommunicabiliter.

Ex quo præoccupatur alia obiectio, quod scilicet, vel subsistentia absoluta, vel subsistentia relativam, essent superflue; nam nulla est su-

perflua; cum natura reddatur semper alia ratione subsistens, nempe per absolutam absolute, per relativam relative: quem utrumque modum subsistendi exigit natura Divina: sicut exigit subsistere, non tantum per unam, sed per tres Personalitates. Neque etiam ex eo, quod essentia Divina exigit adhuc tres subsistentias relativam, sequitur, quod ipsa per se non sit subsistens; quia eas exigit, non præcisè, ut subsistat genericè: sed ut specificè, seu relative, & incommunicabiliter subsistat, in tribus suppositis, quibus ratione fecunditatis Divinæ exigit unum. Retorsio iterum est clara in natura, subsistente per Paternitatem, & tamen adhuc exigente subsistentiam Filiationis.

738. Ob. 3. Subsistentia non potest esse communicabilis: ergo nulla absoluta potest dari in DEO. prob. ant. Subsistentia est forma, per quam aliquid subsistit per se, & in se: ergo habens subsistentiam non potest subsistere in alio. Confr. Subsistentia creata est incommunicabilis alteri: ergo multo magis Divina. Resp. neg. ant. ad prob. om. totum. Sicut humana natura, habens suam propriam subsistentiam, sive positivam, sive negativam, dicitur subsistere in se, & non dicitur subsistere in sua subsistentia, ac multo minus in alio: sic etiam natura Divina, seu absoluta subsistentia, habens tres Personalitates sibi debitas, non subsistit in his strictè loquendo, sed potius in se per ipsas: & minimè subsistit in alio. Si autem velis, id, quod per se, & in se subsistit, non posse subsistere per aliam subsistentiam, tunc distinguitur, ut superius, conseq. si sint subsistentia ejusdem ordinis, ac speciei. conc. secus. neg. nullo modo enim subsistentia est in ultimus terminus naturæ, ut hæc non possit communicari alteri subsistentia (alias una subsistentia relativa excluderet alteram) sed tantum, ut non possit communicari alteri, cum quo componat dignius totum. Ad confr. retorq. arg. Subsistentia creata reddit naturam incommunicabilem etiam alteri subsistentia relativam: ergo etiam Divina. In forma neg. conseq. Disparitas fundatur in ipsa infinita perfectione naturæ Divinæ, necessariò exigentis sistere in se, & non potentis trahi ad nobilius compositum, similique exigentis identificari cum tribus Personis.

739. Ob. 4. Si natura Divina independentè à relationibus est subsistens, posset ipsa immediate assumere ad unionem hypostaticam aliam naturam, e. g. humanam: sed hoc est contra SS. Patres: ergo. Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 6. n. 36. dist. ma. ipsa posset assumere aliam, ita, ut fieret una natura. neg. ma. ut tantum fieret natura humana subsistens per Divinam, om. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Patres negantes, naturam Divinam posse assumere naturam humanam, vel ipsi uniri, agebant contra Eutychem, qui volebat, unam tantum in Christo esse naturam, sicut est una tantum Persona: quod utique fieri non potest. Nam, vel natura Divina, vel humana, deberet corrumpi, ut inde nova fieret, sicut ex elementis dicitur fieri mixtum: atqui natura Divina corrumpi non potest: & quamvis humana corrumpi possit, non potest ex ea fieri Divina. Sed neque potest dici, quod Divina, & humana natura

tura, convenient in unam naturam, sicut anima, & corpus; nam natura Divina non potest esse forma, aut subiectum. Quod autem tantum possit fieri, ex natura Divina, & humana, aliquod subsistens, Patres illi non negarunt. Accedit, quod, ut ait idem Granadus, unio in subsistentia absoluta, non quidem immediate esset unio in Persona (nam subsistentia absoluta, ut dictum est, non esset Persona, nec suppositum, nec hypostasis, quæ in rationalibus pro eodem accipiuntur, & significant etiam incommunicabile) sed tamen mediata; quia, si natura humana immediate subsisteret in subsistentia absoluta, eo ipso etiam mediata subsisteret in tribus Personis, videatur etiam Gormaz de Incarnat. n. 718.

740. Ob. 5. Juxta nos, antecederet ad subsistentiam absolutam, natura jam esset subsistens, per suam existentiam perfectissimam, vel per suam simplicitatem: ergo daretur subsistentia ante subsistentiam, vel certe esset superflua subsistentia absoluta. Resp. 1. Si adversarii admittant, antecederet ad Personalitates, jam naturam Divinam, ratione alicujus prædicati absoluti, dici posse subsistentem, tunc quoad rem jam nobiscum conveniunt: neque multum litigabimus, an hoc prædicatum sit existentia, vel simplicitas, vel aliquid aliud: quamvis dici possit, quod perfectissima existentia, in sua ratione formali, dicat tantum perfectissimam actualitatem, non verò existentiam in se sistentem: item, quod simplicitas dicat negationem compositionis, à qua adhuc aliquo modo formaliter diversa est ratio sistendi in se, vel, (ut ait Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3.) ratio existendi independentem ab alio, cui inexistat, quæ est formalitas subsistentiæ. Sic etiam aliæ perfectiones absolutæ, radicaliter, non verò prorsus formaliter, inferunt hanc subsistentiam, ut patebit consideranti.

741. Ob. 6. Juxta nos vera esset hæc propositio: Deitas generat: sed hæc est contra fidem, ut habetur C. Damnamus. de summa Trinitate: ergo. prob. ma. Vera est ista propositio: DEUS generat: sed juxta nos DEUS, & Deitas sunt idem: ergo. Resp. esse de fide, quod Deitas, & DEUS sint idem, ut habetur in Concilio Rhemenfi, contra Gilbertum Porretanum sic proficiente: *Credimus simpliciter, naturam Divinitatis esse DEUM: nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Divinitas sit DEUS, & DEUS Divinitas.* Cur ergo non est vera propositio supradicta, etiam juxta adversarios? In forma neg. ma. ad prob. dist. maj. vera est propositio; quia sub nomine DEUS intelligitur DEUS Pater, conc. maj. non subintelligitur DEUS Pater, neg. maj. & dist. etiam, mi. sunt idem DEUS, & Deitas realiter, conc. mi. etiam virtualiter, ut non discrepent in aliquo prædicato, neg. mi. & conseq.

Optimè Angelicus 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ait, hoc nomen DEUS per se supponi pro natura communi (ex quo etiam confirmatur nostra conclusio) sed ex adjuncto determinari ejus suppositionem ad Personam: unde cum dicitur DEUS generat, ait Angelicus, supponi hoc nomen DEUS pro Persona, scilicet Patris: videatur etiam Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 11. disp. 2. & 3. ubi docet, ex adjuncto prædicato debere colligi, an hæc vox DEUS supponat pro

natura communi, an pro Persona, & quali. Ibidem docet, quod hæc propositio sit vera: *Essentia Divina (consequenter Divinitas) creat, vel producit creaturas;* quia in Concilio Lateranensi C. Damnamus. dicitur: *Essentia, seu natura Divina, quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest.* Molina quoque in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. §. Nulla enim: admittit essentiam Divinam, & subsistere in seipsa, & pariter operari ut quod. Addendum ex Angelico 1. p. q. 40. a. 1. sumpto simul arg. 3. & responsione ad idem, seu atq. non verè dici: *Paternitas est generans.* Idem S. D. in 1. dist. 33. a. 4. in corp. asserit, esse improprie dictum: *Paternitas creat:* sicut &: *Paternitas generat;* quia, ut ait, actiones sunt suppositorum; proprietates autem, seu Personalitates, non sunt supposita; quia non sunt concreta, nec Personæ, sed tantum Personalitates. Unde tantum dicendum: *Pater generat:* & idem est de hac propositione: *Paternitas intelligit:* ut observat Granadus modo citatus disp. 3. num. 3.

ARTICULUS IV.

Quare potius Processio secundæ Personæ sit Generatio, quàm Processio tertiæ?

742. Fide certum est, secundam in Divinis Personam, seu Verbum generari; nam psalmo 2. v. 7. dicitur. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te:* quæ, & similia plura, literaliter esse accipienda, est sensus omnium Conciliorum, & PP. atque totius Ecclesiæ. Fide item certum est, tertiam Personam, seu Spiritum S. non generari; quia sapissime Christus vocatur in Scripturis Unigenitus. e. g. Joann. 1. v. 18. *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris.* Et licet Salomon etiam vocetur Prov. 4. v. 3. *Unigenitus coram matre:* hæc ipsa tamen verba non significant simpliciter unigenitum, sed tantum dilectum instar unigeniti à matre sua. Quando autem Christus vocatur *primogenitus* (qui videtur debere habere fratres) Suarez l. 11. de Trinitate c. 5. n. 2. ait, communioem esse interpretationem, quod vocetur primogenitus ut homo: estque hæc iterum mens omnium Catholicorum; hinc processio Filii vocatur *generatio:* at verò processio Spiritus S. termino generali, quasi appropriativè, vocatur *processio*, serè sicut Angeli infimi chori vocantur simpliciter Angeli.

743. Jam verò discriminis hujus, inter unam, & alteram processionem, rationem dare perspicuam, & adæquatam, omnino non possumus. Et hoc aperte fatentur SS. PP. apud Granadum in 1. p. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 3. ex quibus S. Aug. l. 3. contra Maximinum c. 14. sub initium ait, *Quid autem inter nasci, & procedere intersit, de illa excellentissima natura loquens, explicare quis potest?* & post pauca: *Distinguere autem inter illam generationem, & hanc processionem, nescio, non valeo, non sufficio.* Sed & difficile est, tantum aliquam pro captu nostro rationem congruam discriminis hujus asserre. Unde Haunoldus meritò improbat eorum studium, qui toti sunt in

in refutandis aliorum sententiis: quod in materia adeò obscura cuique facile est: potius igitur plures rationes afferemus, quæ, si non seorsim, saltem simul, mereantur prudentem assensum.

744. Intelligitur autem hic non generatio physica, seueductio ex subiecto, quæ utique non competit Filio DEI, ut vel ipsi Ariani sunt falsi, teste S. Augustino l. 3. contra Maximin. c. 14. sed intelligitur *Generatio viventis*, quæ definitur cum S. Thoma 1. p. q. 27. a. 2. in corp. *Origo viventis à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ*. Est autem processio Spiritus S. origo viventis à vivente, ut patet: & quidem à principio conjuncto; per hoc enim intelligitur, quòd produciens communicet producto aliquid de sua substantia: & utique Spirator activus communicat Spiritui S. suam substantiam. Quare huic processioni debent non congruere particule in similitudinem naturæ: cum autem Spiritus S. etiam habeat per identitatem eandem naturam Divinam, quam habet Filius, videtur difficile, cur hic, non verò ille, procedat in similitudinem naturæ.

745. Primum igitur discrimen, seu ratio, quare secunda Personæ processio sit generatio, non verò tertiæ, est; quia Filius procedit ab uno, & non à duobus, & sic procedit in similitudinem producentis unius. Hanc rationem insinuat S. August. l. 15. de Trinit. c. 27. ubi ait, nullum filium esse duorum, nisi patris, & matris: Spiritum S. autem non procedere à duobus, tanquam patre, & matre, adeoque non esse filium. Eandem rationem adstruit S. Anselmus in Monologio c. 53. atque etiam amplectitur Magister Sententiarum l. 1. dist. 13. §. 1. Antonius Perez de SS. Trinitate disp. 3. c. 1. eandem quoque adducit, & ulterius sic explicat.

Quotiescunque ad generationem alicujus prolis concurrat duplex persona, tunc utraque tribuit aliquid proli diversum, scilicet aliam partem pater, aliam mater: & proles ratione illius fit similis patri, ratione alterius fit similis matri: adeoque procedit in similitudinem duorum. Cum igitur Spiritus S. necessario à duobus procedat, deberet ab uno aliud accipere, quam ab altero, si generaretur: at non aliud, sed eandem naturam accipit ab utroque: ergo. Aliud est, si ad generationem tantum una persona concurrat; quia tunc generatus tantum ab una debet aliquid accipere, eique esse similis, ut contingit in generatione Christi temporali, & æterna. Huic explicationi opponit Granadus loc. cit. n. 743. sec. 3. cum in generatione Divina multa sint diversa à creata, posse adhuc interrogari, cur in Divinis non possit dari generatio à duobus, quin unus sit Pater, altera Mater.

746. Alterum discrimen affert S. Thomas 1. p. q. 27. a. 2. §. 4. in corp. ubi docet, Verbum generari; quia procedit per modum intelligibilis actionis, quæ actio, seu conceptio, est similitudo rei intellectæ: at verò Spiritus S., ut ait, procedit per modum amoris, qui non est similitudo cum re, sed impulsus, seu motio ad rem: & hinc ista processio non est in similitudinem. Hanc sententiam plures amplectuntur, & fusè exponit Granadus loc. cit. n. 743. Ad ejus meliorem intelligentiam noto, quòd, quamvis Filius, & Spiritus S. accipiant eandem naturam Divinam,

& per hanc non sit unus similis præ altero: tamen non eodem modo procedant in similitudinem naturæ; quia hoc, ut ait Suarez, significat, habere similitudinem in natura, non quomodo-cunque, sed ex vi processionis suæ, seu per productionem formaliter assimilativam, qualis est processio per intellectum, non verò per voluntatem; quia operatio intellectus per se tendit formaliter ad terminum similem suo principio adæquato, id est, intellectui, ut completo per objectum ipsi conjunctum, vel se ipso immediate, vel per speciem vicariam sui.

747. Si dicas, intellectum, & voluntatem in DEO esse realiter, imò virtualiter idem, adeoque, si Filius per intellectum procedat, per eundem procedere etiam Spiritum S. Resp. ab eodem principio posse produci realiter diversa. Certe eadem anima humana producit cognitiones, & volitiones, quæ inter se plurimum differunt: unde quidem tam Filius, quam Spiritus S. procedunt per intellectum, realiter sumptum, sed non per ipsum, ut formaliter sumptum; quia Spiritus S. non procedit ut intellectus, sed ut amor.

Si urgeas, tamen etiam Spiritum S. habere identificatam sibi intellectionem Divinam, adeoque etiam procedere ut intellectionem. Resp. non sufficere præcisè identitatem cum intellectione (nam etiam natura habet identitatem cum illa, quin ita procedat) sed requiri identitatem, realem, & virtuales, cum relatione, specialiter procedente per intellectionem, seu cum Verbo: ab hoc autem Spiritus S. realiter distinguitur: natura verò Divina saltem virtualiter. videantur dicta in simili n. 726. §. seq.

748. Si autem ulterius quæras, unde probetur, quòd secunda Persona procedat specialiter per intellectum, tertia verò per voluntatem. Resp. hoc probari 1. omnibus illis Scripturæ locis, in quibus vocatur Verbum, non vocale, & accidentale, sed mentale, & substantiale, utpote identificatum intellectui Divino. 2. ex iis, in quibus Spiritus S. vocatur amor, & charitas, quæ spectant ad voluntatem: nunquam autem in Scripturis Spiritus S. vocatur Verbum, sed solus Filius. 3. ex omnibus SS. PP. & Conciliis, quibus hæc est certissima fidei veritas. S. Basilii quidem l. 5. contra Eunomium c. 11. scribit, quòd Spiritus S. sit Verbum Filii: sed, ut ait S. Thomas 1. p. q. 34. a. 2. ad 5. est locutio impropria, & figurata, per quam scilicet omne id potest dici verbum alicujus, quod est ejus manifestativum: Spiritus S. autem Filium manifestat.

Hæc differentia inter generationem Filii, & spirationem Spiritus S. assignata, præter auctoritatem Angelici, etiam pro se habet auctoritatem SS. PP. qui generationem Filii ordinariè deducunt ex eo, quòd fit Verbum, consequenter similitudo, & imago Patris &c. Et hinc valde probabilis, & magni ponderis hæc sententia est. Sed fortè tamen adhuc illi objici potest, hæc ratione tantum dici, generationem esse specialem modum procedendi per intellectionem, per quam, realiter saltem sumptam, etiam procedit Spiritus S., & sic non afferri determinatum aliquod, & magis explicitum prædicatum, in quo dif-

différant hæc duæ processiones : videatur Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 2.*

749. Tertium discrimen inter processionem Filii, & Spiritus S. assertit S. Bonaventura in *1. disp. 13. a. 1. q. 2. ad 1.* Richardus à S. Victore, Major, Alensis, Hurtadus, Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 3.* Platellius, Zuniga, & alii (quos citat, & approbat Haunoldus *l. 1. n. 720.*) & adhuc alii, præsertim Recentiores, qui dicunt, ideo Filium generari; quia procedit in similitudinem naturæ ut facundæ: seu, quia accipit naturam ut facundam, sive productivam alterius Personæ: quo modo naturam non accipit Spiritus S. habet tamen Pater Divinus, atque communicat Filio: adeoque Filius magis procedit in similitudinem naturæ cum Patre.

Declaratur, & probatur ulterius ex Derkennis *loco modò citato.* Similitudo naturæ, quam in humanis accipit per generationem Filius, importat facunditatem; si enim filius non posset per se ex natura sua (aliud est, si per accidens tantum impediatur) producere alium hominem, utique non esset similis suo Patri in natura; at verò, ut rectè observat idem Auctor, in humanis generatio filii in similitudinem naturæ involvit duplicem imperfectionem, scilicet primò, quòd non tantum Pater, & Filius sint similes in natura; sed etiam naturæ sint similes; ex quo inferitur, naturas esse realiter distinctas: in Divinis autem non datur natura similis, sed tantum Pater, & Filius, similes in natura; quia datur identitas naturæ. Secundò, quòd in humanis filius possit generare alium filium: non item in Divinis; cum filiatio sit immultiplicabilis; & si Filius in Divinis posset generare alium filium, eo ipso necessariò generaret: cumque hic iterum posset generare, adeoque necessariò generaret alium, sequeretur infinitas filiorum: quod est absurdum. Demptis autem istis duabus imperfectionibus, manet conceptus generationis, etiam generationi Divinæ conveniens, *Origo vivens à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ facundæ.*

750. Hæc sententia videtur etiam esse S. Basilii *l. 5. contra Eunom. c. 12.* ubi docet, Spiritum S. non esse Filium; quia ex eo alius non procedit: itemque Patrum Latinorum in Concilio Florentino, cujus sessione ultima, & primis literis, quibus Latini sententiam suam, de processione Spiritus S. ex utroque, Græcis transcripserunt, sic habetur: *Nam credentes S. Spiritum ex Filio nequaquam procedere, necesse est, ut intelligant, Spiritum ex solo Patre procedere, ac consequenter non esse Filium:* quæ postrema verba non possunt intelligi, quasi dicta de Spiritu S. nam hac ratione intellecta non potuissent Græcis objici, tanquam absurdum aliquod, quod deberent admittere; cum verissimum sit, Spiritum S. non esse Filium.

Imò, si voluissent Latini ea verba de Spiritu S. intelligi, debuissent dicere: *Et consequenter esse Filium.* Sunt quidem aliqui, qui asserunt, textum mendosum esse, ac particulam *non* per errorem adjectam: sed Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 147. c. 3.* eos refutat ex eo, quòd illa particula negativa in omnibus exemplaribus habeatur: Unde verba illa intelligenda sunt de ipso Filio, quasi diceretur: si Spiritus S. à solo Patre procedit, non

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

datur Filius; hoc autem idem est, ac dicere, de ratione Filii esse, accipere naturam ut facundam.

Addit Platellius *p. 1. n. 248.* certum esse, quòd Filius accipiat naturam ut facundam: incertum autem, an processio ad intra per intellectum sit magis formaliter, & magis per se, in substantialem naturæ similitudinem, quàm processio per voluntatem: adeoque hanc sententiam priori præferendam. Idem adjungit *n. 249.* Patres, qui frequenter docere videntur discrimen secundo loco ex S. Thoma adductum, huic tertio discrimini posse accomodari, dicendo, quòd ideo secunda Persona procedat in similitudinem, seu ut imago patris; quia accipit naturam ut facundam, & ideo accipiat naturam ut facundam; quia origine est prior Spiritu S. ideo autem sit prior; quia procedit per intellectum, seu ut Verbum. Tandem *n. 250.* non malè concludit, priorem, id est, secundam sententiam, esse communiorem, posteriorem verò, seu tertiam, esse faciliorem, & attenta sola ratione, probabiliorem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

751. **O**B. 1. Productio muli est generatio: sed non est in similitudinem naturæ: ergo hæc similitudo non requiritur ad generationem. Resp. 1. cum Granado in *p. 1. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 1. n. 1.* neg. ma. Sic etiam in sententia eorum, qui negant, omnia animalia nasci ex seminibus, quando nascuntur vermes ex homine, vel equo, non est generatio vitalis; quia non est in similitudinem naturæ. Qui admittunt, mulum vitaliter generari, dicunt, non requiri similitudinem in specie infima; at neque sufficere in specie quavis subalterna, sed requiri similitudinem in specie propinqua infimæ, vel talem, qualis datur inter mulum, & equum, aut asinum.

Verum ex alio etiam capite videtur mulus non propriè generari; quia non est facundus: quòd tamen requiritur, si subsistere debet discrimen *n. 749.* assignatum. Respondet tamen Derkennis *tract. de Trin. disp. 4. c. 4. n. 27.* quòd, vel muli per se sint facundi, quamvis per accidens hic impediatur (sicut e. g. leones ex defectu calidioris regionis in Germania, imò fors in Europa tota, non generant: & sanè Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 113. c. 1. n. 8.* ex Theophrasto tradit, mulos in Asia frequenter generare) vel, si facundi non sint, non generentur vitaliter, sed tantum in aliquo sensu physico, scilicet producantur ex subiecto.

752. Ob. 2. Verbum non est simile Patri in natura: ergo non generatur, prob. ant. Verbum habet eandem naturam, & non similem; nihil enim est simile sibi ipsi: ergo. Confir. Verbum non est simile cognoscenti, sed cognito: ergo non est simile Patri, qui cognoscit, sed objecto, quod cognoscitur. Resp. cum Haunoldo, & aliis, neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Non debet dari similitudo naturæ, sed tantum productis, & producti in natura: sic, si eadem albedo

do esset replicata in duplici muro, tamen muri essent similes, quamvis albedo non esset similis sibi ipsi. In creatis quidem etiam natura generati est similis; quia non potest natura identificari pluribus: non autem in Divinis ob contrariam rationem.

Ad confir. om. ant. neg. conf. Objectum cognitum est etiam Pater: nec tamen propterea etiam Pater est Verbum; quia ad Verbum, & imaginem, maximè naturalem, non sufficit similitudo: sed debet simul dari productio, vel processio ab eo, cuius est imago. vide Suarez de Trinit. l. 9. c. 9. n. 1. 2. & 5. Nota insuper, quod productio huius Verbi sit formalissimè productio Verbi loquentis objectum, realiter identificatum cum intelligente, adeoque hoc Verbum formalissimè vi suæ productionis sit simile intelligenti, seu Patri.

753. Dices. Principium productivum Verbi completum est sola essentia Divina; nam potentia cognoscendi, & objectum, & species, quæcunque datur, est essentia Divina: ergo Verbum deberet esse simile essentia Divina: atqui non potest huic esse simile; cum sit identificatum: ergo. Resp. dist. ant. principium ut quo est essentia. om. ant. principium ut quod. neg. ant. & conseq. dein conc. subsumptum, & neg. conseq. Verbum debet esse simile Personæ producenti, seu principio ut quod, quod præter principium formale, seu productivum ut quo, dicit insuper Personam producentis, cui debet esse similis Persona producta. Dixi: om. ant. quia, an principium ut quo, seu potentia productiva, dicat, præter naturam etiam Personalitatem, saltem ut conditionem, seu complementum necessarium: vel, an dicat solam naturam cum negatione productionis, videri potest apud Suarez l. 6. de Trinit. c. 5.

754. Ob. 3. Similitudo ratione intellectio- nis, vel imaginis, quam habet Verbum cum Patre, est tantum similitudo intentionalis: sed hæc non sufficit ad generationem: ergo. prob. ma. Cognitio, qua Angelus cognoscit seipsum, est similitudo intentionalis Angeli, & tamen non generatur eo in sensu, in quo loquimur: ergo. Resp. neg. ma. est enim similitudo naturalis, seu in natura; cum Verbum habeat eandem naturam, quam Pater, & quidem vi productionis, tendentis ad producendum suppositum habens eandem naturam. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia illa cognitio non habet eandem naturam cum Angelo: nec est suppositum substantiale vivens, productum à supposito substantiali vivente.

755. Ob. 4. Spiritus S. est magis similis Patri Divino, quam quivis filius humanus patri humano: ergo etiam est filius. Respondent r. ij, qui secundum discrimen assignant, dist. ant. Spiritus S. est magis similis materialiter, & in facto esse. conc. ant. formaliter, & velut in fieri. neg. ant. & conf. Licet Spiritus S. sit similior in hoc, quod non tantum similem, sed eandem habeat naturam, tamen non est tam similis formaliter, seu ratione processionis; nam generatio filii humani ex sua natura formaliter tendit ad assimilationem filii cum patre: non autem processio Spiritus S. tendit ad assimilationem, sed est quidam impulsus vitalis.

Nec verum est (quod aliqui hinc opponunt)

in humanis generationibus sufficere quæcunque similitudinem; nam debet esse aliqua peculiaris, præsimilitudine cum aliis hominibus, ab hoc Patre non generatis: & hinc intervenit communicatio alicujus partis generantis: quæ communicatio est apta inducere peculiarem similitudinem, & secum fert actionem, specialiter tendentem ad similitudinem geniti cum generante. Resp. 2. ad hanc objectionem, qui tertium discrimen assignant, neg. ant. quia filius in humanis accipit naturam ut faciendam.

756. Ob. 5. Verbum non est simile Patri in fecunditate: ergo discrimen assignatum est nullum. prob. ant. Verbum non potest generare: ergo. Confir. Fecunditas in Divinis nihil dicit præter naturam Divinam, & Paternitatem ex una, & Filiationem ex altera parte: atqui Pater non est similis Filio in Filiatione: ergo tantum est similis in natura: ergo ratione fecunditatis non est magis similis Filio, quam Spiritui S., cui etiam est similis in natura. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Verbum est simile Patri in fecunditate possibili, non verò impossibili, adeoque non in fecunditate generandi, sed spirandi. vide num. 749.

Ad confir. Respondet Deikennis tr. de SS. Trinitate disp. 4. c. 4. n. 29. neg. maj. & dicit, quod fecunditas dicat spirationem activam, quæ determinat naturam in Patre, & Filio ad fecunditatem: sed, quia libenter vito novas quæstiones, qualis hic oriretur, an scilicet spiratio activa spectet ad virtutem spirandi: an tantum eam consequatur, quorum prius vult Deikennis loc. cit. posteriori autem Suarez l. 11. de Trinitate c. 6. n. 4. om. ma. dist. mi. Pater non est similis in Filiatione, hoc est, in omnibus ejus prædicatis, conc. mi. in prædicato determinantis naturam ad esse fecundam, neg. mi. & conseq. cum enim hoc prædicatum determinantis naturam ad fecunditatem, seu adtribuendam denominationem fecundi, conveniat tam Paternitati, quam Filiationi, istæ sunt inter se quoad hoc similes, & ratione huius magis similes, quam spiratio passiva, cui hoc prædicatum non competit. Quod autem Spiritui S. sit realiter identificata fecunditas naturæ, non probat, quod etiam ipse denominetur, aut sit fecundus; tum quia Spiritus S. virtualiter ab ea distinguitur; tum quia non est capax ejus denominationis, ratione suæ Personalitatis, non potentis aliquid ad intra producere.

757. Ob. 6. Prius innotuit Filius DEI, quam Spiritus S. ut loquuntur SS. PP. ergo fecunditas non est de conceptu Filii. prob. conseq. alias debuisset statim cognosci terminus fecunditatis, scilicet Spiritus S. Confir. Similitudo Divinarum Personarum non est notionalis, sed essentialis: ergo non involvit fecunditatem, quæ aliquid notionale involvit. Resp. dist. ant. prius innotuit Filius, quam explicitè innotuerit Spiritus S. conc. ant. quam hic implicitè innotuerit, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. Sæpe aliquid innotescit, quin explicitè innotescant omnia ejus prædicata, aut cur tale, vel tale prædicatum ei conveniat: adeoque etiam potuit innotescere Filius; sed tamen nondum clarè, ob quam rationem ei hoc prædicatum conveniat, an ob fecunditatem, an ob

ob aliam rationem, de quo adhuc disputatur. Ad confir. dist. ant. non est notionalis similitudo communis omnibus tribus Personis. conc. ant. similitudo tantum communis duabus Personis. neg. ant. & conseq. De similitudine autem communi, seu essentiali loquitur S. Thomas 1. p. q. 35. a. 2.

Agitari hæc etiam solet Quæstio, an, si Spiritus S. non procederet à Filio, esset ab hoc realiter distinctus. At quia hæc quæstio non est contenta in Elencho, & Tractatus hic aliàs non est parvæ molis, breviter tantum pro aliquali notitia dico, verosimiliter Spiritum S. in eo casu non fore distinctum à Filio; quia in Divinis non admittitur realis distinctio, ubi non datur oppositio producentis, & producti, qualis in illo casu non daretur inter Filium, & Spiritum S. Neque tunc esset eadem generatio Filii, quæ nunc datur; cum Filius non acciperet naturam ut secundam, seu conjunctam cum spiratione activa: nec essent duæ processiones, sed una tantum, per intellectum, & voluntatem simul: sicut suo modo, non per productionem realem, sed tantum per formalem, seu per emanationem aliquam metaphysicam, ab intellectu, & voluntate, realiter identificatis, emanant cognitio, & volitio DEI, realiter identificatæ: & sicut in homine ab intellectu, & voluntate, juxta nostra principia realiter identificatis, id est, à tota anima, procedit quælibet actio vitalis. Plura, qui cupit, adeat Ruizium, vel Suarezium.

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Prædicata DEI Absoluta, & Relativa.

ARTICULUS I.

An detur distinctio plus quam formalis inter prædicata absoluta, & necessaria DEI.

758. **H**anc quæstionem ex Disputatione prima, ubi alias solet tradi, in hanc quintam transuli, ut simulagi queat de utraque distinctione, tam absolutorum inter se, quam relativorum inter se, itémque de distinctione relativorum ab absolutis, & contingentium à necessariis. Quid autem sint hæc prædicata, & quid discriminis inter illa sit, diximus n. 99. Jam, ut à facilioribus incipiamus, prima conclusio sit circa distinctionem absolutorum inter se.

Dico itaque cum communi nostrorum. Inter prædicata absoluta, & necessaria DEI non datur distinctio nisi purè formalis; adeoque nulla de iis verificantur prædicata contradictoria. Dixi: inter prædicata absoluta, aut necessaria; quia, quid sentiendum de relativis, aut contingentibus, postea trademus. Conclusio autem probatur: Distinctio plus quam formalis, vel etiam talis, ut verificentur prædicata contradictoria, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

tellectui, viribus suis relicto: ergo non debet admitti, nisi, aut fides, aut saltem ratio efficacissima, cogat: atqui neutra nos cogit, ut patebit ex solutione objectionum: ergo. Unde tantum admittenda est distinctio formalis, rationis ratio-cinatæ, seu cum fundamento in re: non quidem cum fundamento, vi cuius possint suscipi contradictoria: sed vi cuius intellectus humanus possit per diversos conceptus præcisivos diversimodè cognoscere Divinam naturam, e. g. ut potentem omnia producere, adeoque formaliter omnipotentiam: vel ut consciam rerum omnium, seu formaliter omniscientiam &c.

759. Ob. 1. Verum est dicere: Misericordia DEI non est justitia DEI: ergo verificantur contradictoria. Confir. 1. Plus distinguitur DEUS justus, & misericors, quam justus, & justitia: sed ista distinguuntur formaliter: ergo illa plus, quam formaliter. Confir. 2. Ordo non datur sine distinctione plus, quam formali: sed in DEO datur ordo: ergo. prob. mi. In creatis datur ordo, & est perfectio: ergo magis datur in DEO. Resp. neg. ant. Propositio hæc, ita simpliciter prolata, non est vera: sed tantum vera est, si limitetur, additâ particulâ *formaliter*.

Ad 1. confir. om. ma. dist. mi. ista distinguuntur formaliter distinctione rationis ratiocinantis. conc. mi. rationis ratiocinatæ. neg. min. & conf. Explicatio non additur; quia supponitur nota ex Logica. Addo tantum, etiam distinctionem rationis ratiocinatæ unam esse majorem, quam alteram, sed adhuc intra limites distinctionis formalis; quia scilicet unum objectum potest præbere intellectui humano majus fundamentum, quam alterum, in ordine ad diversos conceptus. Ad 2. confir. dist. ma. ordo realis non datur sine distinctione plus, quam formali. conc. major ordo purè formalis, & solum in conceptu. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad probationem dist. ant. in creatis, inter quæ datur realis distinctio, datur ordo realis. conc. ant. inter quæ tantum datur distinctio formalis, neg. ant. & conseq. Nec tamen in DEO est aliquid inordinatum; hoc enim significat privatum ordine debito: DEO autem, nec ordo realis debetur, nec ipse est ejus capax quoad prædicata necessaria &c.

760. Ob. 2. DEUS est cognitio sui, & objectum suum: sed objectum debet esse proprii ad cognitionem, adeoque plus, quam formaliter, ab ista distinctum: ergo. Confir. DEUS est cognitio, & volitio sui absoluta, & necessaria: sed cognitio est prior naturâ ad volitionem: ergo. prob. mi. nihil volitum, quin præcognitum: ergo. Resp. neg. mi. Potest cognitio habere seipsam pro objecto. Sic statim docemur in summulis, quod se ipsam pro objecto, saltem inadæquato, habeat hæc cognitio: *Omnis intellectus est actus vitalis*. Quare sufficit, objectum esse formaliter prius. Ad confir. dist. mi. cognitio est prior naturâ in creatis. conc. mi. in Divinis, subdist. est prior formaliter. conc. min. plus, quam formaliter. neg. min. & conseq. ad prob. dist. ant. nihil volitum, quin præcognitum, hoc est, formaliter prius cognitum. conc. ant. plus, quam formaliter prius cognitum. neg. ant. & conseq. Plura vide n. 555.

761. Ob. 3. DEUS intelligit per intellectum; non intelligit per voluntatem: ergo dantur prædicata contradictoria: Confir. Cognitio DEI fertur in peccatum: volitio DEI non fertur in peccatum: hæc sunt iterum contradictoria: ergo. Resp. dist. 2. p. ant. DEUS non intelligit per voluntatem, realiter acceptam. neg. ant. per voluntatem, formaliter acceptam. conc. ant. & neg. conseq. Sic etiam homo intelligit per animalitatem, realiter acceptam, & sentit per rationalitatem, realiter acceptam, sine ulla contradictione: sed non intelligit homo per animalitatem, formaliter acceptam, ut suppono notum ex Logica.

Ad confir. dist. eodem modo ma. & mi. & nego consequentiam. Hoc argumentum est simillimum illi de actu contritionis, quod in Logica ad nauseam ventilari solet: scilicet, tam cognitio, quam volitio DEI, realiter sumpta, fertur in peccatum, denominando illud cognitum; non amatum; ad hoc enim, ut denominet amatum, non sufficit quæcunque tendentia; sed requiritur tendentia specialis, vi cuius actus amplectatur motiva, impellentia ad complacendum sibi in peccato: quæ tendentia est longè remota ab actu contritionis in homine, & longissimè ab omni actu Divino.

762. Ob. 4. Pater producit Filium per intellectum, & non per voluntatem: ergo de his verificantur contradictoria. prob. ant. Si Pater produceret Filium per voluntatem, tunc Filius esset volitio, & de linea volitiva: sed hoc est falsum: ergo. Confir. Filius est realiter identificatus cum volitione: ergo, si etiam producit per voluntatem, erit de linea volitiva: quod tamen competit soli Spiritui S. Resp. neg. 2. membrum antec. in sensu reali acceptum. ad prob. dist. ma. si Pater produceret Filium per voluntatem, tantum realiter acceptam. neg. ma. si per eam formaliter acceptam. conc. ma. & mi. ac neg. conseq. Ad confir. iterum nego consequentiam. Scilicet potest eadem realiter causa, vel idem principium, producere realiter diversa, & ab his etiam diversas denominationes accipere. videantur dicta n. 747. ubi plura in hanc rem diximus. videantur etiam dicta n. 551. ubi explicatum, quomodo prædicata aliqua habeantur adiectivè, alia substantivè &c. Ex his inferes, neque admittendas esse inter prædicata absoluta, & necessaria DEI, præcisiones objectivas; quia non potest realiter cognosci unum, quin realiter cognoscatur & alterum: uti scilicet communiter nostri docent de animalitate, & rationalitate in homine. Reliqua, quæ hæc obijci possent, aut jam sunt nota ex Logica, aut inferius melius declarabuntur.

ARTICULUS II.

Explicatio multiplex Identitatis, & Distinctionis in Divinis.

763. **M**ultiplex assignatur divisio distinctionis; alia enim est *distinctio realis*, alia *formalis ex natura rei*, alia *virtualis*, alia *purè formalis*, & hæc vel *rationis ratiocinantis*, vel *rationis ratiocinate*.

quæ omnia supponerem ex Logica nota, si ibi explicarentur hi termini, non tantum, prout affirmantur, vel negantur de creatis, sed etiam prout affirmantur de Divinis, de quibus sæpe aliter loquendum. Juxta quosdam *Distinctio realis est distinctio in aliquo prædicato intrinseco*: at hoc, quam verum sit in creatis, negatur à plurimis in Divinis; nam, ajunt, Pater, & natura Divina realiter identificantur, quamvis in aliquo prædicato differant. Et hinc etiam videtur, difficulter posse admitti, saltem non sine adjecta expositione, illa definitio distinctionis realis *Negabilitas unius de altero in recto*; nam videntur aliqua prædicata in Divinis esse negabilia de natura; cum tamen nullum possit esse realiter distinctum, ut ex dicendis patebit.

P. Ulloa in sua Logica majore disp. 1. c. 1. num. 4. asserit, ea distingui realiter, quæ, independenter ob omni operatione intellectus, talia sunt, ut etiam si existerent in rerum natura, non posset unum affirmari de altero. Supponit autem hic Author, ea, quæ nondum existunt, e. g. possibilitatem, & existentiam Antichristi, non identificari, strictè loquendo; hinc ait, ea negativè distingui. Idem Author cit. c. num. 1. sic ait: *Identitas realis est unitas, seu indivisibilitas in esse . . . Distinctio realis est multiplicitas, seu divisibilitas in esse*: item disp. 1. c. 2. n. 70. inquit: *Identitas realis in genere consistit in eo . . . quod extrema, quæ identificata dicuntur, habeant unicam, simplicem, atque indivisam essentiam à parte rei, quin extrema identificata habeant ullam actualem inter se distinctionem*.

764. Mihi tamen convenienter videtur posse definiri identitas realis, prout abstrahit ab identitate in creatis, & Divinis, *Affirmabilitas determinata unius de altero in recto, vel in concreto, vel saltem in abstracto, metaphysicè accepto*; sive, ut paulò aliis terminis dictum est num. 551. *vel adjectivè, vel substantivè*: hoc est, ut vel per modum adjectivi possit prædicari: e. g. *Natura Divina est communicabilis tribus*: vel saltem per modum substantivi, seu formæ metaphysicæ: e. g. *Natura Divina est generatio*; hæc enim propositio vera est, quamvis vera non sit ista: *Natura Divina est generans*.

Ubi tamen adverte, prædicationem per modum substantivi non satis exactè exponi, dicendo, *Paternitas est id, volitio est id* &c. quamvis enim aliquando pro aliqua objectione solvenda ea responsio sufficiat, universaliter tamen falsum est, illam prædicationem per particulam *id* &c. sufficere ad identitatem realem; nam vera est hæc propositio: *Pater est id, quod est Filius*: quin detur identitas realis inter Patrem, & Filium. Unde melius dicitur: *Pater, vel Paternitas est communicabilitas cum tribus: volitio est absolutæ necessitatis existentie Divine*. Hæc definitio identitatis videtur mihi saltem evitare aliquas tricas, ortas ex eo, quod quidam velint aliqua prædicata esse contradictoria, alii non, de quo forte inferius.

765. Supposita hac definitione identitatis, rectè definitur distinctio realis, quod sit *Negabilitas determinata unius de altero in recto, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico*: hoc est, ut possit negari alterum tam ut substantivum, quam ut adjectivum. Et sic Pater in Divinis potest

potest negari de Filio; nam verum est: *Pater non est Filius*: item etiam: *Pater non est Filiatio*. Dixi: in abstracto metaphysico, sive quando forma est metaphysica, quæ scilicet realiter identificatur cum concreto; nam si substantivum esset tantum forma physica, non requireretur ad distinctionem etiam negabilitas in abstracto hoc physico; veræ enim sunt hæc propositiones: *Visio non est visum: Albedo non est album*, &c: *Albedo est distincta realiter, saltem inæquate, ab albo*: quamvis negari non possit de visione, vel albedine hoc prædicatum tantum in abstracto; non enim verum est dicere: *Visio non est visio: Albedo non est albedo*: at, quia hæc forma est tantum physica, definitio nostra tamen est vera; quia de albedine negabile est tam concretum album, quam quodlibet abstractum metaphysicum, hoc est, realiter adæquate identificatum cum albo, quæcumque excogitur.

766. Jam *Distinctio Scotistica*, seu *formalis ex natura rei*, juxta suos auctores est illa, quæ datur antecedenter ad operationem intellectus, non inter plures res, sed inter plures formalitates: plures autem res ex Mastro in logica disp. 1. q. 5. n. 2. sunt, quæ habent propriam existentiam, vel producuntur per physicum influxum à causa, & multiplicata faciunt plura simpliciter: formalitates verò sunt, quæ non habent propriam existentiam, sed existunt per existentiam rei, in qua per physicam identitatem radicanur: nec producuntur per productionem physicam, sed tantum per metaphysicam: & multiplicata non faciunt plura simpliciter, sed tantum secundum quid, sive formaliter ex natura rei. Alii verò magis intelligibiliter docent, plures res esse, quæ sunt separata, vel actu, vel potentiâ, vel proportionem: separata autem proportionem vocant, quorum unum est causa, vel principium alterius, ut scilicet defendi possit realis distinctio inter Personas Divinas, quæ reipsa non sunt inter se separabiles, sed tantum se habent proportionaliter, quasi essent separata; quia habent oppositionem producentis, & producti. Alia verò, quæ non sunt ita separata, habent tamen diversas definitiones, ajunt, esse plures formalitates.

767. Sequitur *Distinctio virtualis*, quæ re ipsa ex parte objecti, seu antecedenter ad operationem intellectus, non est distinctio: sed est tantum æquivalentia distinctionis, in ordine ad certos effectus, vel denominationes: sicut (quod est exemplum Ulloæ) prorox non est rex, æquivalet tamen in ordine ad certas functiones regi; nam, sicut realis distinctio tribuit ita distinctis capacitatem recipiendi prædicata, vel absolute, vel conditionate contradictoria, vel, ut unum habeat denominationem, quam alterum non habet: ita tribuit distinctio virtualis; sicut enim ob realem distinctionem de patre, & filio in creatis verificantur hæc propositiones: *Pater non est filius. Filius est filius*: ita ob virtuales distinctionem de essentia, ac Patre in Divinis verificantur hæc propositiones: *Pater non est Filius. Essentia est Filius*: videtur autem mihi cum Ulloa in logica maj. disp. 1. n. 78. distinctio virtualis commodè posse definiri: *Identitas realis duorum capacium suscipiendi prædicata, vel absolute, vel saltem conditionate contradictoria*: quid autem per prædicata conditionate contradictoria intelligatur, explicabimus n. 777.

Interim noto ex eodem Ulloa. Quemadmodum sæpe idem effectus potest provenire, tam à causa univoca, quam à causa æquivoca: ita potest capacitas ad prædicata contradictoria, vel denominationes diversas, provenire, tam à distinctione reali (vel, si datur, à formali ex natura rei, quæ etiam se tenet ex parte objecti) tanquam à causa univoca, quam à distinctione virtuali, tanquam causa æquivoca. Unde distinctio realis, Scotistica, & virtualis, conveniunt in effectu, hoc est, in capacitate ad prædicata contradictoria: at differunt ex parte causæ; nam realis, & Scotistica, est causa univoca: virtualis autem est causa æquivoca: prior utraque est rex, posterior prorox.

768. Hinc est, quod S. Thomas, & alii, præsertim antiquiores, etiam SS. Patres, atque Concilia, quamvis prædicata contradictoria inter Personas, ac naturam Divinam admittant, tamen easdem Personas, ac naturam, tantum ratione inter se distingui, asserant: non utique tantum eo modo, quo animalitas, & rationalitas in homine distinguuntur ratione; aliàs non admitterent verificari contradictoria de ipsis, uti tamen admittunt: neque mysterium SS. Trinitatis esset ineffabile, ac supra nostrum captum; cum etiam tyro Logices capiat illam distinctionem: sed ita, ut quidem à parte rei, seu ante operationem intellectus, non detur vera distinctio; sed primum nos cognoscendo imperfectè naturam Divinam, & Personalitates, eas per nostros conceptus, hoc est, *ratione, ac secundum nostram intelligentiam* (ut loquitur Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 18. post medium) distinguamus: interim tamen detur à parte rei æquivalentia distinctionis, seu capacitas ad suscipiendi prædicata contradictoria.

769. Jam *Distinctio rationis*, seu *formalis genericè accepta*, definitur communiter *distinctio realis, vel æquivalente talis, duorum conceptuum idem objectum diversimodè representantium* cujus explicationem suppono ex Logica, uti & notitiam divisionis in distinctionem rationis *rationis ratiocinantis*, sive sine fundamento in re, & distinctionem *rationis ratiocinate*, sive cum fundamento in re. Sed quia in uno objecto datur longè majus fundamentum ad diversos conceptus faciendos, quam in altero; hinc etiam unum magis distinguitur hac distinctione, quam alterum. Inter alia autem fundamenta est etiam capacitas subjecti ad suscipiendi prædicata contradictoria, quæ capacitas vel maxime præbet fundamentum ad diversos, imò oppositos conceptus: & hinc inter distinctiones rationis ratiocinate, ea, quæ est cum fundamento hujus capacitatis, est maxima, eamque Ulloa disp. 1. c. 2. n. 57. vocat distinctionem rationis Theologicam, ut contradistinguat à Logica.

770. Hæc quidem distinctio in creatis non admittitur: admittitur tamen in Divinis, ex SS. PP. & Conciliis, cum S. Thoma, & aliis, qui distinctionem, quæ modò frequentius vocatur virtualis, reducant ad distinctionem rationis, tanquam speciem ad genus. videatur Ulloa in logica majore disp. 1. c. 2. n. 58. & c. 4. n. 145. & seq. maxime n. 148. Et juxta hæc dicta explicandi sunt omnes textus Conciliorum, SS. PP. S. Thomæ, & aliorum antiquiorum, qui dicunt,

naturam Divinam, & Personas non re, sed tantum ratione differre, præsertim dicta Patrum Latinorum, & Joannis Theologi in Concilio Florentino, quos exhibet Ulloa in modò citata logica n. 146.

Sic sanè exponendus est S. Thomas, qui 1. p. q. 39. a. 1. ad 2. ita loquitur: *In quantum essentia, & Persona in Divinis differunt secundum intelligentie rationem, sequitur, quòd aliquid possit affirmari de uno, quòd negatur de altero.* Ecce admittit S. Doctor, quòd vi distinctionis formalis hujus specificæ in DEO, scilicet virtualis, possint verificari affirmatio, & negatio de realiter identificatis, hoc est, contradictoria. Et certè secundo loco sibi objecerat, quòd affirmatio, & negatio non simul, & semel verificentur de eodem, & tamen verificentur de essentia, & Persona, adeoque istæ non sint identificate: nec respondet, non affirmari, & negari, realiter idem, sicut fit circa animalitatem, & rationalitatem, quando concipiuntur ut distinctæ: sed ait, posse idem affirmari, & negari ob distinctionem rationis, scilicet peculiarem, quæ vocatur virtualis. Similia habet S. Doctor in 1. disp. 34. q. 1. a. 1. ad 2. *Salibi.* Quando autem S. Doctor videtur dicere, quòd in ipsa perfectione essentia Divinæ contineatur, & Verbum, & principium Verbi, & omnia ad ejus perfectionem pertinentia, plus certè non vult dicere, quàm omnes Personas esse realiter naturæ identificate, & Filium non accepisse à Patre naturam distinctam.

771. Huc spectat etiam, quod fusè tradit Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. scilicet, quòd antiquitus cognita tantum fuerit una species identitatis, nempe, quæ excluderet omnem discrepantiam in tertio, vel capacitatem ad prædicata contradictoria, & quæ datur in creatis: at, sicut multa modò per experientiam nobis innotuerunt, quæ antiquos latebant, e. g. alius major numerus planetarum, alius motus solis, vel Mercurij &c. ita nobis multa innotuerunt per fidem, quæ Aristoteli, & præcis illis sapientibus, incognita fuerunt: & inter alia innotuit nobis species identitatis realis, quæ simul esset capacitas ad prædicata opposita, vel discrepantia in tertio: item alia species distinctionis realis, quæ staret simul cum identitate in tertio. Quare modò distinguimus inter *identitatem tantum realem*, & inter *identitatem etiam virtuales*, de qua re Aristoteles nihil scivit. Per illam intelligimus identitatem quamcunque realem duorum, quamvis cum discrepantia in tertio: per istam intelligimus identitatem exclusivam discrepantiæ in tertio (intellige, vel absolute, vel conditionate talis) utraque datur in Divinis, attamen respectu diversorum prædicatorum; in creatis autem tantum datur posterior.

772. Ubi etiam notandæ ex eodem Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. n. 24. sunt sex veritates, ab Ecclesia definitæ, quæ in hac materia semper præ oculis habendæ sunt. Prima: *Personæ Divine sunt realiter ab invicem distinctæ.* ita definitum in pluribus Conciliis contra Sabellium, docentem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, esse tria vocabula, significantia unam Personam, sed diversa munera. Secunda: *Una, indivisa, & singularis est substantia, seu natura Divina.* ita defi-

nitum in Lateranensi sub Innoc. III. C. *Damnatus* contra Joachimum Abbatem, docentem, Divinas Personas esse unum DEUM unitate collectionis, sicut multi homines sunt unus populus. Tertia: *Nulla Persona Divina realiter distinguitur à natura.* ita definitum in Concilio Rhemeni, & Lateranensi contra Gilbertum Porretanum, docentem, Personas Divinas realiter distingui à natura. Quarta: *Filius est DEUS, & Patri consubstantialis,* ita definitum in Nicæno I. contra Arium, docentem, quòd Filius sit creatura. Quinta: *Spiritus S. est DEUS,* ita definitum in secundo Generali Concilio, seu Constantinopolitano I. contra Macedonium, docentem, quòd Spiritus S. sit creatura. Sexta: *Filius procedit à solo Patre, & Spiritus S. ab utroque.* ita definitum in Florentino contra Photium, jam olim damnatum, & contra Marcum Ephesinum, atque sequaces Græcos Schismaticos.

Addendum, quod Ruiz citatus in thesibus Dilinganis, de SS. Trin. myster. an. 1709. editis, q. 3. a. 3. n. 142. asserit, & per se clarum esse videtur, nempe, quòd ex communi Doctorum sensu Theologus in suis discursibus circa SS. Trinitatem eò propius accedat ad veritatem, quòd difficultates hujus mysterii explicat conformius ad fidei propositiones: è contrario autem eò magis recedat, quòd laboriosius luctari debet, ut, nescio quibus limitationibus, aut difficillimis, si non etiam periculosis, expositionibus, opinioniones suas cum veritatibus fidei conciliet.

ARTICULUS III.

Qualis distinctio detur inter Naturam, & Personas Divinas.

773. **D**ico 1. Inter Personas Divinas, & Naturam, non datur ulla distinctio realis. ita certissima omnium; quamvis enim secundum fidem distinguantur inter se realiter ipsæ Personæ, nulla tamen distinguitur realiter à natura. Probatum primò ex Lateranensi cit. n. 710. ubi definitur, quòd omnes tres Personæ sint essentia: & antecederet damnatur Joachim Abbas oppositum docens, de quo n. præced. Secundò ex Concilio Rhemeni apud Severinum Binum tom. 3. p. 2. edit. Colonienf. fol. 1333. *non longe autem finem,* ubi refertur Pontifex Eugenius III. definivisse: *Ne aliqua ratio in Theologia inter naturam, & Personam divideret, neve DEUS Divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi.* Idem supponitur in Concilio Florentino, in quo sess. 18. Joannes Theologus sic pronunciat: *Divina substantia, & Persona re quidem sunt idem: secundum autem modum intellectus nostræ differre videntur.*

Tertiò S. Augustinus de Trinitate l. 7. c. 6. ait: *Non enim aliud est DEO esse, aliud Personam esse, sed omnino idem.* Ibidem sub medium ait: *Tres Personas ejusdem essentia, vel tres Personas unam essentiam dicimus: tres autem Personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit, quod essen-*

essentia est, aliud, quod Persona. Similia habent etiam alii SS. PP. & Concilia passim; itemque Sanctus Thomas cit. n. 770. & alii auctores, qui communissime docent, tantum dari distinctionem rationis inter Personas, ac naturam: imò in hoc stat difficultas mysterii SS. Trinitatis; si enim inter essentiam, & Personas daretur distinctio realis, non esset minus perceptibilis natura Divina in tribus Personis, quam natura humana in tribus individuis. Confirm. ratione S. Bernardi apud Ulloam *disp. 1. log. major. c. 2. n. 28.* Si Paternitas est distincta ab essentia, vel est major, vel minor, vel æqualis essentia Divina: major esse non potest, ut patet: nec minor; quia aliàs esset creatura: nec æqualis; quia aliàs essent duo Dii æquales.

774. Dico 2. Inter Personas Divinas, & naturam, non datur distinctio Scotistica, seu formalis ex natura rei. Ita extra scholam subtilem reliqui Theologi communissime. Prob. Hæc distinctio juxta suos auctores est major, quam distinctio rationis: atqui ex Conciliis, & PP. habetur, tantum dari distinctionem rationis in Divinis, ut ex dictis probatum est: ergo. Nec dicas, terminum *ratione* à Conciliis, & PP. usurpari pro ratione objectiva, seu quidditate rei: nam hæc est violenta expositio; cum enim dicant PP. sola ratione, aut intelligentia differre, & vox *intelligentia* significet modum nostrum cognoscendi, hoc solo, non autem etiam objectivè, distingui naturam à Personis asserunt. Confir. Major distinctio, quam rationis, admitti non debet, nisi probetur: sed non probatur, ut patebit ex solutione objectionum: ergo.

775. Dico 3. Datur inter naturam Divinam, & Personas distinctio virtualis propriè dicta, ita Valentia *tom. 1. disp. 2. generali q. 1. punct. 2. in fine.* Tannerus *tom. 1. disp. 4. q. 3. dub. 2. num. 12.* Ulloa *in log. major. disp. 1. c. 2. num. 37.* & plurimi recentiores. Arriaga autem de SS. Trinit. *disp. 42. sect. 5. n. 51.* ait, non posse negari re ipsa nostram sententiam à Catholicis: quamvis negari non possit, etiam magnam auctoritatem stare in oppositum. Dixi: inter naturam Divinam, & Personas; quia, si de his verificantur contradictoria, tunc multò magis verificantur de ipsis Personis inter se; quod notandum propter aliquos, qui etiam inter Personas negant contradictoria, etiamsi realiter distinctæ sint. Dixi autem insuper: distinctio virtualis propriè dicta; nam Ulloa *in log. mai. disp. 1. c. 1. n. 7.* distinguit triplicem distinctionem virtuales. Prima est quæcunque distinctio rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re, in ordine ad diversos conceptus de re illa formandos. Secunda est æquivalentia rei in ordine ad plura munera, aliàs realiter distinctis convenientia: sic, ait: virtualiter distinguitur sol; quia potest calefacere, & illuminare, quæ munera præstat calor, & lux inter se realiter distincta: sed hæc iterum est distinctio tantum rationis ratiocinata logica, quamvis cum majore fundamento. Tertia est æquivalentia rei in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria absolute talia, vel saltem conditionatè talia, seu, ut Ulloa vocat, *illativa*.

776. Per prædicata contradictoria absolute talia intelliguntur illa, quæ sunt negatio, & af-

firmitio ejusdem prædicati, e. g. *Homo est rationalis: Lapis non est rationalis: item Titius est doctus: Cajus non est doctus.* Ubi statim noto discrimen inter prædicata contradictoria, & propositiones contradictorias; nam prædicata contradictoria possunt verificari, ut manifestum est in realiter distinctis: at propositiones contradictoriæ non possunt unquam verificari, ut suppono; quia sunt negatio, & affirmatio ejusdem prædicati de subiecto omnino eodem: hoc est, nec realiter, nec virtualiter distincto. Dico: nec virtualiter distincto; nam cum subiectum, virtualiter distinctum, in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria, æquivalent duobus realiter distinctis, ut dictum n. 767. possunt utrique de tali subiecto contradictoria verificari: adeoque vera esse de tali subiecto affirmatio, & negatio ejusdem, sine contradictione propositionum; tunc enim tales propositiones se habent, acsi haberent duo subiecta realiter distincta, de quibus absque dubio prædicata contradictoria verificari possunt. Unde etiam principium: *Idem non potest simul esse, & non esse*: tantum procedit, quamdiu manet intra suam spheram, scilicet intra identitatem tam realem, quam virtuales, qualis datur in creatis: non autem, quando aliàs, quam decet, vult ascendere ad identitatem tantum realem, cum virtuali distinctione. Quare in illo principio intelligendum est, idem, tam realiter, quam virtualiter acceptum: par est ratio de aliis hujusmodi principiis, ut observat rectè Ulloa de DEO *disp. 2. c. 3. n. 30.*

777. Per prædicata contradictoria conditionatè talia, seu illativa, Ulloa *in log. major. disp. 1. c. 2.* intelligit illa, quæ hic, & nunc contradictoria quidem non sunt: essent tamen, nisi in illo subiecto daretur distinctio virtualis. Exemplum sit in his propositionibus (ut docet hic auctor) *Essentia Divina communicatur: Paternitas non communicatur*, vel: *Essentia est communicabilis: Paternitas non est communicabilis*: hæc prædicata *communicabilis, non communicabilis* in his propositionibus, ait Ulloa, non sunt prædicata contradictoria. Probatur. In prima propositione, sub termino *communicabilis* intelligitur *communicabilitas essentia*: in secunda verò intelligitur *communicabilitas Paternitatis*: illa est prædicatum reale, & verum: ista est Chimæricum: ergo non affirmatur, & negatur idem prædicatum, adeoque non sunt contradictoria absolute talia.

Probatur ant. ab Ulloa cit. *disp. 1. n. 76.* De essentia non prædicatur quælibet communicabilitas; non enim prædicatur *communicabilitas alicujus e. g. qualitatis, vel rei cujuscunque creatæ*; sed tantum *communicabilitas essentia*: item de Paternitate non negatur quælibet *communicabilitas*; nam Paternitas est realiter *communicabilitas essentia*: sed tantum negatur *communicabilitas Paternitatis*: adeoque affirmatur, & negatur *communicabilitas diversa, una possibilis, altera Chimærica*, consequenter absque contradictione prædicatorum. Et eodem modo videtur hic auctor loqui de propositionibus: *Pater generat: Essentia non generat.* quia etiam in prima intelligitur generatio vera, à Patre, tanquam Principio ut quod, proveniens; in secunda intelligitur generatio Chi-

merica, proveniens à natura, tanquam principio ut quod. Quod autem ita intelligantur propositiones illæ, habetur ex ipso usu, ac intelligentia Ecclesiæ, & ex ipsa ratione modò adducta.

778. Si dicas, ergo saltem dici potest: *Pater est communicabilis communicabilitate essentia: Natura est generans generatione Patris.* Resp. mihi non videri has propositiones simpliciter ita proferendas; quia ex usu, & communi acceptione non significant, quod Pater secundum essentiam, seu quod essentia Patris sit communicabilis, aut quod natura tantum sit identificata cum generatione activa; sed videntur significare, quod communicatio essentia sit ratio communicandi ipsam Paternitatem: & natura sit principium ut quod, generans per generationem Patris: quæ non sunt vera. Vide Ulloam de DEO disp. 2. c. 3. num. 38. ubi ait, has propositiones implicare, eoquod conjungatur utraque communicabilitas. vide etiam eundem disp. 1. c. 2. num. 95.

Quare ad mentem Ulloæ ista prædicata *generans: non generans: communicabilis: non communicabilis*, in supradictis propositionibus, non sunt absolute contradictoria, sed conditionatè; hoc est, essent talia; nisi daretur inter essentiam Divinam, & Paternitatem distinctio virtualis; nam, si essentia, & Paternitas essent realiter, & virtualiter identificata, tunc communicabilitas essentia esset realiter etiam communicabilitas Paternitatis, & utraque esset possibilis, vel utraque impossibilis. Quod autem realiter diversa sint hæ communicabiles, habetur à distinctione virtuali, sine qua tam parum communicabilitas essentia esset diversa à communicabilitate Paternitatis, quam parum similitudo animalis est realiter diversa à similitudine rationalis, in eodem individuo, & respectu ejusdem termini relativi. His explicatis

779. Probatur conclusio. Esse Filium Divinum, & non esse Filium Divinum, sunt prædicata contradictoria absolute talia: Esse communicabile, & non esse communicabile, sunt prædicata contradictoria saltem conditionatè talia: atqui antecederet ad omnem operationem intellectus datur capacitas ad ea verificanda in essentia Divina, & Persona e. g. Patris (& omnino similis est ratio circa alias duas Personas) realiter inter se identificatis: quin etiam hæc prædicata contradictoria, vel absolute, vel conditionatè talia, actu verificantur de essentia, ac Persona: ergo ex num. 767. datur inter illas distinctio virtualis strictè dicta. maj. quoad secundam partem, seu quoad prædicata *communicabile, & non communicabile* est jam explicata num. 778. quoad primam partem, seu quoad esse *Filium, & non esse Filium*, probatur. Prædicata contradictoria sunt illa, quorum unum est contradictoriè oppositum alteri, vel exclusivum alterius, & hinc juxta omnes sunt contradictoria prædicata, *albus, non albus, homo, non homo*: ergo etiam ista sunt contradictoria *Filius, non Filius*. Confirmatur. Istæ duæ propositiones: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*: habent prædicata contradictoria: ergo etiam istæ duæ propositiones: *Essentia Divina est Filius: Pater non est Filius*.

780. Respondent quidam apud Vasquez (ut citat Ulloa in log. ma. disp. 1. c. 2. num. 45.)

propositionem hanc: *Pater non est realiter à parte rei Filius*: esse falsam; eoquod sensus sit: *Pater non est quidpiam, quod est Filius*: cum tamen sit essentia Filii. Confirm. Ista Propositio: *Essentia non est ingenta*: ideo est falsa; quia sensus est: *Essentia non est id, quod est ingentum*: cum tamen essentia sit Pater, qui est ingentus. Sed contrà. Hac ratione etiam falsa esset hæc propositio: *Essentia non distinguitur à Filio*; quia etiam haberet sensum: *Essentia non est quidpiam, quod distinguitur à Filio*: quod est falsum; cum essentia sit Pater, qui distinguitur à Filio.

Dein falsum est, quod propositio negativa semper significet, quod id, de quo negatur alterum, non sit quidpiam illius; nam juxta omnes est vera propositio: *Anima non est homo*: licet anima sit aliquid hominis. Rursus saltem verificabuntur ista contradictoria: *Pater non est Filiatio: Essentia est Filiatio*. Si replicare velles, Filiationis essentiam esse in Patre, urgeri potest argumentum de eo, quod saltem reale superaddit essentia Filiatio; nam, quidquid dicatur, saltem in Filio est aliqua realitas, realiter distincta à Patre (alias non distinguerentur inter se realiter) & tamen illa ipsa est essentia, non verò est Paternitas: ergo redeunt contradictoria: *Pater non est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre: Essentia est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre*.

Ad confirm. neg. ill. illa propositio non ideo est falsa; aliàs esset falsa & ista: *Essentia non est genita*: si sensus esset: *Essentia non est id, quod est genitum*; cum essentia sit Filius, qui, est genitus. Unde ratio falsitatis illius propositionis est definitio Ecclesiæ, cui occasionem dedit sequens ratio: Si natura, propter identitatem cum generante, deberet dici generans, etiam, ob identitatem cum generato, deberet dici genita: atqui non potest dici generans, & genita; quia inter prima principia hujus mysterii est, oppositionem generantis, & geniti, inducere distinctionem realem: & consequenter, si naturæ utrumque conveniret, deberet esse realiter distincta à se ipsa, quod implicat.

781. Respondent alii, etiam in his propositionibus: *Pater non est Filius: essentia est Filius*: prædicari duo diversa: in priore Filius Chimæricus, qui deberet esse identificatus cum Patre: in secunda Filius verè Divinus, qui sit identificatus cum essentia. Sed hac ratione neque essent prædicata contradictoria: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*; quia posset dici, in priore propositione prædicari veram, in secunda tantum Chimericam rationalitatem: & sic nunquam prædicatum, quod affirmatur de uno, negaretur de alio: quod est contra omnem Philosophiam. Dein est certum ex fide, quod Pater non sit verus Divinus Filius: ergo hic potest de eo negari: adeoque propositio: *Pater non est Filius*: intelligendo verum Filium, est verissima: & tamen etiam vera est altera: *Essentia est Filius verus Divinus*: unde non negatur Filius Chimæricus identificatus; sed negatur identitas inter verum Filium, & Patrem: nam habet quidem Filius identitatem secum ipso, & cum essentia: non autem cum Filio identitatem habet Pater. Sic etiam, quando dico: *S. Petrus non est S. Paulus*: non venit ex parte prædicati Chimæricus

cus S. Paulus, sed verus, qui tamen negatur de S. Petro; aliàs nunquam negaretur aliquid possibile de altero possibili, sed tantum de impossibili, quod est omnino falsum. Quare semper verum est, quod essentia habeat aliquam identitatem, quam non habet Paternitas: quæ iterum sunt contradictoria.

782. Neque dicas, suprà ex Ulloa dictum, propositiones: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur*: non habere prædicata contradictoria; nam, etiam supposita illa doctrinâ, est disparitas magna inter illas propositiones, & istas; ibi enim saltem abstractum prædicati, scilicet communicabilitas naturæ, non potest negari de Paternitate: at in his propositionibus potest, & debet negari; nam verissimum est, non tantum: *Pater non est Filius*: sed etiam: *Pater non est Filiatio*. Accedit, ut advertit Ulloa, quod similibus explicationibus adversariorum tandem tota difficultas mysterii reduceretur termè ad distinctionem purè formalem, quod est contra omnem sensum Catholicorum.

Sanè, si admitatur cum aliquo Recentiore, relato in cit. *Theob. Dilangan. de SS. Trinitate n. 142.* ista propositio: *Essentia realiter spectata est eodem, sed non alio modo, generans, genita, & procedens, quo Pater est generans, Filius est genitus, & Spiritus S. procedens*: tunc difficultas in mysterio hoc capiendo, non est major, quam illa, quam capit Logicus quilibet in animalitate, & rationalitate, eodem, & non diverso modo, cognita. Uterius, admissa ista propositione, vix videtur, servatâ doctrinâ consequentiâ, posse negari ista: *Essentia realiter spectata est eodem modo, sed non alio, distincta, quo est distinctus Pater, Filius, & Spiritus S.* quæ tamen admitti neuiquam potest. Et cur non etiam admittitur ista: *Pater realiter est Filius*? quæ propositio utique, ut prior, admitti nequit; quamvis referatur loco citato Recentior ille eam non omnino horere.

783. Confirmatur conclusio 1. SS. PP. & fideles videntur sanè inter naturam Divinam, & Personas agnoscere aliquam oppositionem prædicatorum; aliàs cur ita extollerent sublimitatem huius mysterii? cur ita inculcarent necessitatem captivationis intellectûs; si non superaret principia lumine naturæ nota, & omnia possent salvari per distinctionem purè formalem, qualis datur in creatis, & quæ certè supra captum non est? Sanè nostra sententia videtur longè simplicius, ad mentem Conciliorum, & Ecclesiæ, atque etiam longè conformius conceptui, quem de hoc mysterio habent fideles, explicare propositiones fidei, dum adversarii, nescio quas, expositiones adhibent, de quibus apud SS. PP. & Concilia nulla est mentio: est autem, si verba saltem simpliciter accipiantur, frequens assertio prædicatorum contradictoriorum: ergo nostra sententia ex n. 772, est præferenda.

Confirmatur conclusio 2. negativè. Si de natura, & relationibus non possent verificari prædicata contradictoria, tunc ideo; quia etiam deberent verificari propositiones contradictoriæ: sed hoc non sequitur: ergo minor probata jam est n. 776. Nec dicas, nos facere circulum vitiosum, dicendo, ideo verificari tantum prædicata contradictoria, & non propositiones con-

tradictoria; quia datur distinctio virtualis: & ideo dari distinctionem virtualement; quia verificantur de eodem realiter ente prædicata contradictoria. Resp. enim, nos quidem assignare distinctionem virtualement, tanquam rationem à priori, quare sola prædicata, non autem propositiones contradictoriæ verificentur: non tamen hæc prædicata contradictoria assignare, tanquam rationem à priori distinctionis virtualis; huius enim ratio (si tamen aliqua à priori esse potest) est ipsa sublimissima essentia Divina, capax sibi identificandi tres Personas realiter distinctas, vel terminationes diversas &c. quæ capacitas innouit nobis per fidem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

784. **O**B. 1. contra primam conclusionem. Relationes, seu Personalitates sunt modi essentia Divina: sed modi sunt realiter distincti à modificato: ergo relationes ab essentia, ma. habetur ex Patribus, quos citat Ruiz. Confir. Ubi datur contradictio, debet dari realis distinctio: atqui juxta nos inter essentiam, & relationes datur contradictio: ergo etiam realis distinctio. Resp. disting. ma. Relationes sunt modi physici, neg. ma. metaphysici, sive tantum ratione distincti, conc. mai. & dist. sic min. neg. conseq. Nec plus volunt Patres, qui tunc pugnant contra Arianos, negantes, posse communicari naturam sine Paternitate: atque dicebant, cum Paternitas sit modus essentia, ratione distinctus, (hoc est, juxta nostram explicationem virtualiter) posse unum sine altero communicari. Ad confir. neg. ma. de contradictione tantum prædicatorum acceptam; nam hæc capacitas potest provenire etiam à distinctione virtuali, de qua re n. 767. jam dictum.

785. Ob. 2. contra 2. conclus. *Essentia est in Patre: Filiatio non est in Patre*: sunt veræ propositiones, antecedenter ad operationem intellectûs: ergo inter eas datur distinctio antecedenter ad operationem intellectûs, seu formalis ex natura rei. Confir. Unum actu ex natura rei distingui ab alio, est actu ex natura rei non esse istud: sed hoc verificatur de essentia, & Paternitate: ergo. Resp. 1. cum Ulloa in *logica majore disp. 1. c. 2. n. 32.* Paternitas, vel Filiatio, & essentia suscipiunt realiter, simpliciter, & absolute contradictoria: ergo, si distinctio deberet proportionari susceptioni contradictoriorum, deberent realiter distingui. vide etiam eundem de *DEO disp. 2. c. 3. n. 25.*

Resp. 2. in forma neg. conf. ex jam sæpe dictis. Ad confir. Major iterum probat, vel omnino realem distinctionem, vel nullam obiectivam: quare dist. ma. unum ita distingui est actu non esse istud, ita, ut negari de ipso possit omnis identitas, tam realis, quam virtualis; vel unum de altero, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico, conc. ma. ut tantum negari possit identitas virtualis, vel tantum in concreto quomodocunque. neg. ma. & distincta sic mi. nego conseq. Accedit, quod nondum

videam, quomodo immediatè possit dici, quòd essentia ex natura rei non sit Paternitas: quamvis de aliquo identificato cum essentia possit dici, quòd non sit Paternitas, scilicet de Filiatione, quæ tamen est realiter distincta à Paternitate: unde etiam videtur posse negari minor.

786. Ob. 3. Capacitas ad verificanda prædicata contradictoria, seu distinctio virtualis, datur à parte rei: ergo est aliqua distinctio objectiva, seu antecedens operationem intellectus: non autem est realis: ergo formalis ex natura rei. Confir. Distinctio Scotistica nihil est aliud, quàm capacitas ad contradictoria, antecedens operationem intellectus: sed hanc nos admittimus: ergo. Resp. retorq. argum. Etiam capacitas objecti, ad recipiendas denominationes diversas à conceptibus diversis, datur à parte rei, quin sit distinctio ipsius objecti à parte rei: & si aliqua esset, cum capacitas detur realiter, esset distinctio realis. In forma neg. conseq. quia non est distinctio objectiva, sed tantum virtualis; quamvis realiter, sive à parte rei existens. Ad confir. neg. maj. Juxta Scotistas datur vera aliqua distinctio, antecedens operationem intellectus, quæ est causa illius capacitatis contradictoriorum. Sic etiam in creatis distinctio realis non est formaliter capacitatis verificandi contradictoria: sed est causa, seu radix hujus capacitatis. vide Ulloa in log. mai. disp. 1. c. 2. n. 33.

787. Ob. 4. In DEO non datur tantum una perfectio, sed plures: non plures realiter: ergo plures formaliter ex natura rei, prob. mai. In DEO non tantum datur sapientia, aut tantum justitia &c. sed sapientia, & justitia &c. ergo. Confir. S. August. 1. 6. de Trin. c. 5. fertur dicere (quamvis ibi non inveniatur) *Non eo Pater, quo DEUS, neque eo DEUS, quo Pater.* S. Damascenus de fide l. 1. c. 4. ait, sapiens, justus &c. non esse naturam DEI, sed circa naturam: ergo distinguuntur ista saltem formaliter ex natura rei. Resp. neg. conseq. Illæ perfectiones sunt tantum pure formaliter, seu per conceptum nostrum distinctæ, ad prob. conc. ant. neg. conf. non quidem datur tantum sapientia, seu perfectio, tantum habens formalitatem sapientie: sed tamen perfectio, quæ in DEO datur, est realiter tantum una: attamen complectitur in se reipsa omnes formalitates omnium perfectionum DEO possibilem, sine ulla distinctione plus quam pure formali. Ad confirm. nego consequentiam. S. Damascenus tantum adstruit distinctionem pure formalem, S. Augustinus ad summum virtualem. vide Ulloam in log. maj. disp. 1. c. 2. n. 36.

788. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Si verificantur prædicata contradictoria de essentia, & Personis, tunc debet aliquid verè negari de essentia, quod verè affirmatur de Personis, & vicissim: sed hoc non potest dici: ergo. prob. mi. Quod verè affirmatur de Persona, & verè negatur de essentia, debet esse realiter distinctum ab ista: sed nullum prædicatum in Divinis potest esse realiter distinctum ab essentia: ergo. mi. prob. Nihil est in DEO, quod non sit realiter DEUS ex n. 518, ergo nullum prædicatum Divinum potest esse realiter distinctum ab essentia: Confir. Si Pater est realiter generans, & oppositus Filio: natura autem realiter non est gene-

rans, nec oppositus Filio, debent prædicata generantis, & oppositi esse realiter distincta à natura: ergo hæc prædicata non erunt DEUS.

Responderi potest 1. insistendo principiis Ulloæ, neg. mai. nam tantum de Persona, non autem de essentia debet aliquid negari; quia, si prædicata sint verè contradictoria, non negatur aliquid de essentia, e. g. non negatur Pater, aut Filius. Quando verò negatur aliquid de essentia, tunc prædicata non sunt absolute contradictoria; sed tantum conditionatè. e. g. esse generans, non esse generans: esse oppositum, non esse oppositum, ut explicatum n. 777, nam etiam hic negatur tantum oppositio essentie, non Paternitatis; nam oppositio Paternitatis est realiter identificata essentie, ad prob. mi. omittitur totus syllogismus, & negatur suppositum, quòd prædicatum generantis generatione essentie, vel oppositi oppositione essentie detur in Divinis. ad prob. mi. secundæ, iterum omittitur totum. Ad confir. dist. antec. si ista prædicata sint absolute contradictoria, conc. ant. si non sint. neg. antec. & conseq.

Responderi potest 2. dist. maj. si verificantur contradictoria, debet negari aliquid de essentia tantum in concreto, om. ma. debet negari etiam in abstracto metaphysico, neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. mi. disting. ma. quod verè negatur de essentia tam in concreto, quam in abstracto, debet esse distinctum, conc. mai. quod tantum negatur in concreto, neg. mai. & conc. mi. neg. conseq. ad prob. min. 2dæ concedo totum; quia non est contra nos. Ad confir. dist. ant. si natura non est generans &c. nec est generatio in abstracto, om. antec. si saltem est generatio in abstracto, neg. antec. & conseq. Explicatio responsionis petenda est ex n. 764.

Ne quis autem putet, hanc responsionem esse inusitatam, Ulloa in log. majore disp. 1. c. 2. n. 77. ait, à plerisque negari, vel certè distingui hanc propositionem: *Omne, quod verè negatur de altero, existente in rebus, distinguitur realiter ab illo altero.* Videtur etiam coincidere cum his P. Junius apud Ulloam in log. mai. disp. 1. c. 1. n. 17. ubi distinguit inter *identitatem prædicativam*, & *identitatem entitativam*: atque, entitativam stare in eo, quòd duo conceptus objectivi dicant easdem entitates, quamvis de se invicem prædicari nequeant; nam si prædicari possint, ait, dari etiam identitatem prædicativam. Quare etiam ad talem negationem videtur sufficere distinctio virtualis.

789. Dices. Si aliquid potest prædicari de essentia substantivè, vel in abstracto, non autem concretivè, eo ipso debet concretum aliquid involvere, quod in essentia non datur: sed illud debet realiter ab essentia distingui: ergo debet juxta nos adhuc admitti prædicatum aliquod in Divinis, quod realiter distinguitur ab essentia. Resp. 1. om. ma. neg. mi. Non debet distingui ab essentia prædicatum, quod realiter datur in Divinis; sed tantum debet deesse forma concreti, requisita ad denominandam essentiam e. g. generantem: hæc autem non datur in Divinis; nam ad denominandam essentiam generantem non sufficit generatio quæcunque activa; hæc enim propositio: *Essentia est generans*: ex communi acceptione Conciliorum, & ex di-

Dis n. 777. & 778. significat, quod essentia sit generans, generatione respiciente ipsam essentiam, tanquam principium ut quod: quæ generatio est Chimærica, & nullatenus datur in Divinis: deficiente ergo forma deficit concretum.

790. Responderi etiam potest 2. cum aliis, & quidem in ordine ad hanc objectionem circa essentiam, & Personalitates bene, quamvis fors aliis casibus de terminationibus contingentibus aliquanto difficilius applicetur responsio: responderi, inquam, potest, ad hoc, ut concretum possit prædicari, vel dare suam denominationem, requiri formam denominantem, unionem formæ, & simul capacitatem subjecti ad eam denominationem: & quacunque ex his deficiente, deficere denominationem, seu concretum non possit prædicari.

Sic, licet color uniretur Angelo, non posset hic dici coloratus; quia, licet haberet formam, & unionem ipsius, tamen non haberet capacitatem ad eam denominationem, quæ stat in materialitate: sic etiam, licet Christo Domino unita sit gratia sanctificans ejusdem speciei cum nostra, quæ est forma denominans Filium adoptivum, tamen Christus Dominus, neque ut homo, potest dici Filius adoptivus, ut habet Concilium Francofordiense sub Adriano Papa; quia scilicet deest Christo capacitas ad hanc denominationem, nempe natura extranea, seu non unita Divinæ, de qua re solet agi in tract. de Incarn. Quare, etiam si naturæ, seu essentia Divinæ, sit non tantum unita, sed etiam realiter identificata forma, seu quasi forma, denominans generantem, scilicet generatio activa, tamen deest ipsi capacitas ad hanc denominationem, quæ stat in eo, quod generans sit realiter distinctus à generato, sive quod non sit Filius.

Utenim rectè ait Ulloa in log. major. disp. 1. c. 2. n. 47. unus ex cardinibus hujus mysterii est, necessariò intercedere distinctionem realem inter principium producentem, & productum: atqui essentia Divina non est realiter distincta à producto, seu generato, sive est Filius: quare non deficit ei aliquid positivum, ad eam denominationem requisitum, sed tantum aliquid negativum, scilicet negatio prædicati Filii: adeoque non sequitur, quod aliquid positivum prædicatum sit in Divinis, quod non realiter identificetur cum natura. In forma disting. ma. debet concretum involvere aliquid negativum, quod in essentia non datur. om. ma. aliquid positivum. neg. ma. & om. mi. disting. conseq. debet admitti in Divinis aliquod prædicatum negativum, quod non datur in essentia. conc. conseq. debet admitti aliquod prædicatum positivum. neg. conseq. Quod autem Persona habeat aliquam negationem, quam non habet natura, innegabile est. Tandem essentia Divina ad minimum, quicquid est in Divinis, habet substantivè, si non adjectivè.

791. Ob. 6. Si inter naturam, & Filium verificarentur contradictoria, tunc Filius esset verè realiter productus, natura non esset verè realiter producta: sed hac ratione realiter distinguarentur: quod est contra fidem: ergo illa contradictoria non verificantur. prob. mi. Producentem, & productum in Divinis realiter distinguuntur: sed productum, & non productum

magis opponuntur, quam producentem, & productum: ergo multò magis debent realiter distinguì productum, & non productum. Confir. Ideo producentem realiter distinguitur à producto; quia producentem non potest esse productus; neque enim potest produci à seipso, neque ab eo, quem producit: & hinc necessariò est non productus: sed etiam productum non potest esse non productum: ergo etiam productum realiter distinguitur à non producto: ergo, si verè in sensu reali ista contradictoria verificarentur de essentia, & Filio, etiam deberent realiter inter se distinguì Filius, & essentia: quod est contra fidem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. mi. saltem sumptam de producente Divino; quia hic necessariò est non productus. Quamvis autem in creatis possit idem esse productum, & producentem (intellige, quod possit esse producentem respectu alterius) quin idem simul possit esse productum, & non productum, & sic ista videantur magis inter se distinguì: tamen, cum in creatis nihil sit necessariò non productum, & nihil necessariò distinguatur pro semper à producto: in Divinis autem producentem sit necessariò non productus, & necessariò pro semper distinguatur à producto, hinc magis distinguitur in Divinis producentem, & productus, quam in creatis productum, & non productum.

Dices: Saltem ista sunt æqualiter opposita, ergo debent esse æqualiter distincta. Resp. om. ant. neg. conseq. De hac re agit Ulloa in log. ma. disp. 1. c. 2. n. 65. & seq. atque distinctionem virtuales ex principiis fidei deduci: & ex iisdem etiam debere desumi, ad quæ prædicata se extendat, ad quæ non, cum ergò ex fide habeamus, producentem, & productum, seu Patrem, & Filium realiter distinguì, debemus dicere, ad ea prædicata distinctionem virtuales se non extendere; cum iterum ex fide habeamus, naturam non productam, & Filium productum, realiter identificari, debemus dicere, ad hæc prædicata se extendere distinctionem virtuales.

792. Ad confir. dist. mi productum non potest esse id, quod est quomodocunque non productum. neg. mi. non potest esse id, quod simul est producentem, & non productum. conc. mi. & neg. utramque conseq. Productum non distinguitur in Divinis ab omni non producto, ut est fide certum; quia Filius non distinguitur realiter ab essentia: sed tantum distinguitur ab aliquo certæ speciei non producto, hoc est, ab illo non producto, quod simul est producentem. Quænam autem prædicata contradictoria in Divinis inferant distinctionem realem, quænam tantum virtuales, non potest desumi ex lumine naturali solo; quia hoc caligat ad illa mysteria: sed debet desumi ex lumine naturali, ut illustrato per principia fidei; hæc autem nobis per suam illustrationem monstrant, quod producentem, & productum, in Divinis dicant distinctionem realem, non verò productum, & non productum, quamvis videantur æqualem haberet oppositionem.

Jam, an aliqua prædicata sint contradictoria absolute talia: an tantum conditionate, seu illative talia: vel omnino nulla, debet, ut ait Ulloa in log. maj. disp. 1. c. 2. n. 51. desumi ex legitima terminorum expositione, juxta communem

nem acceptionem, & usum, ex quo defumendum, quatenam intelligatur forma concreti. Difficillimè autem, vel omnino non potest probari, quòd aliqua contradictio prædicatorum sit major, quàm altera; quia tandem omnis oppositio, & contradictio, reducit ad esse, & non esse. Quamvis autem etiam probaretur, una esse major, quàm altera, tamen fides adhuc juberet quiescere, & dicere, quòd una, quam fortè apparenter major, tantum exigit distinctionem virtualem, altera realem. Si dicas, sic respondere esse confugere ad latibula, & mysteriorum sacraria. Resp. istud non esse in hac materia absurdum; cum veritas, seu cognitio naturæ distinctionis virtualis, ut ait Ulloa in *log. mai. disp. 1. c. 2. n. 68.* lateat in sacrario fidei, ibique quæri debeat.

793. Ob. 7. Quælibet Persona est totum id, quod est in DEO: ergo non potest differre in aliquo prædicato ab essentia. antec. prob. Sic SS. PP. passim loquuntur: & S. Bernardus *epist. 190. ad Innocentium Papam cap. 2.* sic ait: *Totum nempe est Pater, quod Pater, & Filius, & Spiritus S. totum Filius, quod ipse, & Pater, & Spiritus S. totum Spiritus S. quod & ipse, & Pater, & Filius.* ergo. Resp. dist. ant. quælibet Persona est totum id, quod est in DEO essenziale, conc. ant. est totum id, quod est in DEO personale. subdist. est totum id formaliter, ita, ut una Persona sit formaliter altera. neg. ant. (hoc enim est clarè falsum) est totum id eminenter, vel æquivalenter. conc. ant. & neg. conseq. ad prob. disting. ant. ut suprà. S. Bernardus *loc. cit.* manifestè, & fusè loquitur de essentia, vel substantia DEI, quam ait omnibus communem: agitque contra Petrum Abailardum, quem, ait, negare, Spiritum S. esse de Patris, & Filii substantia: & statim post verba objecta sic ait: *Nec enim verum, summumque bonum, quod sunt, inter se particulariter dividunt, quoniam nec participaliter id possident, sed hoc ipsum essentialiter sunt:* & mox ulterius distinctionem Personarum sine præjudicio unitatis affirmat. Quando autem idem S. Pater *l. 5. ad Eugen. c. 8.* ait, Personarum proprietates non aliud esse, quàm Personas, ipsasque non aliud, quàm unum DEUM esse, iterum (ut manifestum est legenti contextum) plus non vult, quàm omnes Personas esse realiter identificatas cum Divinitate, quamvis inter se realiter distinguantur, & numerum faciant: quæ fusè ibi deducit.

794. Ob. 8. Propositiones: *Essentia est Filius: Pater non est Filius:* possunt exponi, quin verificentur contradictoria: ergo nostra probatio est nulla. antec. prob. Prima propositio sic potest exponi: *Datur in DEO identitas, qua Verbo communicatur cumulus omnium perfectionum absolutarum, & tota ratio boni simpliciter infiniti:* secunda propositio autem sic: *Pater, quæ præcisè Pater est, non est Filius quæ Filius:* hæ propositiones non habent prædicata contradictoria: ergo. Confir. Ut hæc secunda propositio negativa verificetur, debet aliquid ostendi, quod dicatur non dari, & quod reverà non detur: sed hoc non potest esse Persona Filii, quæ reverà datur: ergo debet esse aliquid aliud, scilicet Chimærica identitas, quæ daretur inter Patrem quæ Patrem, & Filium quæ Filium: ergo.

Resp. neg. ant. ad prob. nego, posse dari hanc explicationem primæ propositionis; quia illa non tantum significat, quòd essentia communicet omne bonum Filiationi, sed etiam quòd Filiatio se communicet essentia: adeoque deberet addi *Et vicissim cumulo omnium perfectionum absolutarum communicatur formaliter Filiatio.* Resp. 2. pro nunc omiſsa primæ propositionis explicatione, nego explicationem secundæ:

Vel enim tantum intelligitur Pater quæ Pater, hoc est, ut subsans certo nostro conceptui, non est Filius quæ Filius, hoc est, non est subsans alteri nostro conceptui, diverso modo eum representanti: & nullo modo est sensus ab Ecclesia intentus in illa propositione: *Pater non est Filius;* quia antecedenter ad omnem operationem intellectus, Pater non est Filius: & essentia communicatur: Paternitas non communicatur. Certè negare, istas propositiones esse veras, antecedenter ad operationem intellectus, videtur non posse conciliari cum propositionibus fidei; nam sic evacuatur totum mysterium SS. Trinitatis, ut patet ex dictis num. 782.

Vel intelligitur: Pater quæ Pater à parte rei: at quid est discriminis à parte rei inter Patrem quæ Patrem, & Filium quæ Filium? Saltem erit hoc, quòd Paternitas, & Filiatio sint realiter distinctæ. Bene: ergo sunt ista prædicata contradictoria. *Essentia est Filius, vel Filiatio: Paternitas non est Filius, vel Filiatio:* reditque totum argumentum. Ad confirm. dist. ma. debet aliquid ostendi, quod non detur, hoc est, non existat in rerum natura. neg. ma. quod non detur in Patre, vel Paternitate. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Sic, quando dico: *Petrus non est Paulus* non nego Paulum existere, neque etiam necesse est Paulum non existere: sed tantum necesse est, eum non inesse Petro. vide etiam n. 781.

795. Dices 1. Propositio: *Pater non est Filius:* tantum significat: *Non datur inter Patrem, & Filium tanta identitas, ut admittatur ipsis vera oppositio generantis, ac geniti.* Resp. neg. illat. licet enim ommitteretur, aliquo modo æquivalere has propositiones, vel saltem unam ex altera inferri, tamen formaliter non idem sonant; nam nonidentitas, sed Filius ipse est prædicatum illarum propositionum, ut observat bene Ulloa in *log. ma. disp. 1. c. 2. n. 92.* (ubi loco terminis identitas ponit terminum communicatio, quæ hic synonyma sunt) aliàs neque rationale erit prædicatum in his propositionibus: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis:* contra communissimam. Dein, etiamsi ommitteretur illa explicatio propositionis, deberet ab adversariis tamen admitti etiam hæc propositio: *Datur inter essentiam, & Filium, tanta identitas, ut admittatur ipsis, vel non detur inter ipsos, vera oppositio generantis, & geniti:* at hæc ipsa oppositio, denominans Patrem non identificatum, sed oppositum genito: essentiam autem identificatam, & non oppositam genito, infert prædicata contradictoria, ex dictis n. 777. & 778.

Dices 2. Propositio: *Pater non est Filius:* vel est copulativa, ut sensus sit: *Pater non est natura, & Filiatio:* vel est disjunctiva, ut sensus sit: *Pater, vel non est natura, vel non est Filiatio:* in utroque sensu est falsa: ergo non est à parte rei,

rei, sed tantum in sensu formali vera. Confir.
1. Pater, & Filius communicant sibi omnia prædicata: ergo non dantur contradictoria. Confir.
2. Filius etiam potest prædicari de Patre in recto; nam vera est hæc propositio: *Pater est id, quod est Filius*: ergo propositio prior est tantum in sensu formali vera.

Resp. neg. ma. quia propositio illa, nec est disjunctiva, nec strictè copulativa; non enim supponit distributivè, ut sensus sit: *Pater nec est natura, nec est Filiatio*: sed est propriè collectivæ: ut sensus sit: *Pater non est natura, & Filiatio simul*, quæ propositio est verissima. Ad 1. confir. dist. ant. communicant sibi omnia prædicata absoluta. om. ant. quia melius diceretur, quod Pater communicet omnia Filio per generationem, communicant omnia prædicata etiam relativa. neg. ant. & consequ. Certè Didymus Alexandrinus l. 2. de Spiritu S. longè post medium. Paternitatem expressè excipit. Ad 2. confir. neg. ant. Filius non potest prædicari in recto de Patre; quia non potest dici: *Pater est Filius, vel Filiatio*: sed tantum potest de Patre prædicari aliquid realiter identificatum cum Filio, sed tamen virtualiter distinctum ab eodem: quæ ipsa virtualis distinctio secum fert distinctionem realem Filii à Patre, & affert prædicata contradictoria inter hos duos. vide n. 764. ubi dictum, talem prædicationem: *Pater est id &c.* non sufficere in Divinis ad identitatem.

796. Ob. 9. Distinctio virtualis inter essentiam, & Paternitatem, ideo admitteretur; quia de una negatur aliquid, quod de altera affirmatur: sed hoc totum salvari potest per distinctionem purè formalem: ergo. prob. mi. Etiam distinctio purè formalis exigit affirmationem, & negationem ejusdem de eodem: ergo. Confir. Posset dici, naturam in Divinis se habere per modum speciei, Personas verò per modum individuorum: sicut natura humana est species, & Petrus, ac Paulus sunt individua: sed inter speciem, & individua datur distinctio purè formalis: ergo. prob. ma. Aliqui SS. PP. apud Ruiz de SS. Trinitate disp. 22. sect. 1. ita loquuntur: ergo. Resp. dist. ma. admitteretur illa distinctio; quia negatur aliquid immediatè, & directè in seipso. conc. ma. quia tantum negatur aliquid reflexè in conceptibus, vel quia tantum negantur diversi conceptus. neg. ma. & dist. sic mi. neg. consequ. ad prob. dist. eodem modo. ant. & neg. consequ.

Ad confirm. neg. ma. hac ratione non esset amplius ullum mysterium SS. Trinitatis, contra unanimem fidelium sensum. ad prob. fateor, quod aliqui Patres videantur alicubi ita loqui: sed ibi potissimum volunt probare, quod Verbum, quamvis à Patre genitum, non sit minoris perfectionis, quàm Pater: sicut quando dicunt, DEUM non esse singularem, agunt maximè contra Sabellianos, adstruentes singularitatem Personæ unius in DEO. Cæterum iidem Patres apud eundem Ruiz cit. disp. sec. 3. clarè adstruunt unitatem individuum naturæ Divinæ: & in Concilio Florentino sess. 18. Joannes Theologus sic loquitur de Divina Natura: *Que cum una numero sit, idcirco non eâ ratione communis dicitur esse, quæ est humanitas: sed rationem tantum habet communis, quatenus communicabilis est.*

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

797. **O**B. 10. Distinctio virtualis non potest admitti sine processu in infinitum prædicatorum: hunc

nemo admittit: ergo. prob. ma. Ideo hoc prædicatum *communicabile pluribus* distinguitur virtualiter ab essentia; quia ex una parte realiter identificatur cum essentia: ex altera parte est negabile de Paternitate, de qua non est negabilis essentia: sed rursus hoc prædicatum *negabile de Paternitate* debet virtualiter distingui ab esse communicabile; quia communicabile affirmatur de essentia, non item negabile: & sic in infinitum: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. inprimis hoc prædicatum *communicabile*, neutraliter acceptum, non est negabile de Paternitate: præsertim, si sit subjectum propositionis; quia verum est: *Communicabile est Paternitas*; hinc potest negari suppositum. Secundo, ex doctrina Ulloæ relata n. 777. ista prædicata, *esse communicabile, non esse communicabile: esse negabile, non esse negabile*, non sunt absolute contradictoria; quia non intelligitur eadem communicabilitas, vel negabilitas, in utraque propositione, ut cit. numero est observatum. Unde nego ma. hoc enim prædicatum non est negabile, saltem in abstracto metaphysico, de Paternitate, sed tantum aliud Chimæricum, scilicet *communicabilitas Paternitatis*. verbo: quando dicitur: *Essentia est communicabilis*, adjectivum *communicabilis* pro recto habet ipsam essentiam, saltem implicite: quia significat: est id, quod est communicabile: per hoc id autem in hac propositione intelligitur essentia: quando autem dicitur: *Paternitas est communicabilis*, adjectivum *communicabilis* pro recto habet Paternitatem, ex eadem ratione, & communiceptione; si enim intelligeretur idem rectum, quod fuit in priori propositione, tunc hæc propositio esset vera: nam significaret: *Paternitas est essentia communicabilis*: quod est verissimum. Hinc istud prædicatum non distinguitur virtualiter ab essentia, sed supponit distinctionem virtuales essentia, & Paternitatis, propter Filiationem realiter distinctam à Patre, & tamen realiter identificatam cum essentia.

798. Dices 1. De ipsa Filiatione redit argumentum; nam hæc, ut virtualiter distincta, debet habere prædicatum, quod realiter iterum est identificatum cum essentia, & virtualiter ab eadem distinctum, de quo iterum redit quæstio. Resp. Filiationem non habere prædicatum positivum, quod natura, vel essentia, non habeat, saltem realiter in abstracto metaphysico: sed habere negationem alicujus prædicati, scilicet Paternitatis, quæ est realiter identificata cum natura, & virtualiter distincta: quæ Paternitas etiam habet negationem prædicati, scilicet Filiationis. Verbo: Pater est virtualiter distinctus à natura; quia non est Filius: & Filius est virtualiter distinctus; quia non est Pater; nec in eo, quod sibi mutuo sint ratio distinctionis virtualis à natura, est ullum inconveniens.

Dices 2. Sunt tamen prædicata contradic-
toria *communicabile*, non *communicabile*, saltem
conditionatè talia, & fundant distinctionem vir-
tualem, ex definitione data *num. 767.* item *commu-
nicabile pluribus* saltem non potest prædicari in
concreto, seu adjectivè de Paternitate *ex num. 777.* & 778. ergo debet habere aliquod consti-
tutivum, quod realiter identificatur naturæ, &
virtualiter ab ea distinguitur. Resp. om. in-
terim conseq. & ostendo tale prædicatum abs-
que processu in infinitum; habet enim essentia
prædicata Filii, & Spiritus S. quæ Pater non
habet: quæque sunt ratio mutua distinctionis
virtualis naturæ à Personis: atque in his sistitur
processus: & quæcunque tandem excogitentur
prædicata, communicabile, negabile &c. eorum
qualiscunque distinctio, ratione hujus mysterii,
reducitur ad hoc, quod natura possit dici Pater,
& Filius, & Spiritus S. non autem isti possint
prædicari omnes de quavis Persona.

799. Ob. 11. argumentum hoc transfe-
rendo a mysterio SS. Trinitatis ad mysterium
libertatis Divinæ. Absolutè antecedenter neces-
sarium, est virtualiter distinctum ab essentia, eò
quod possit prædicari de essentia, non autem de
terminatione contingente, realiter identificata:
ergo debet esse prædicatum aliquod affirmabile
de absolutè necessario, non autem de essentia:
& sic ulterius. R. 1. ut suprà, neg. ant. Falsum
est, quod absolutè antecedenter necessarium
neutraliter non possit prædicari de terminatio-
ne; nam verum est: *Absolutè antecedenter neces-
sarium est terminatio contingens*: item: *Termina-
tio contingens est absolutè antecedenter necessari-
um*: hoc est, est id, quod est absolutè antece-
denter necessarium: vel est absoluta antecedens
necessitas essentia: vel est essentia absolutè ne-
cessaria (nam in propositione: *Essentia est abso-
lutè necessaria*: adjectivum vel in recto significat
essentiam, vel in obliquo non necessitatem quam-
cunque, sed necessitatem essentia: quamvis
non possit concretivè, seu adjectivè dici: *Ter-
minatio contingens est absolutè antecedenter neces-
saria*).

Si urgeas argumentum in his propositioni-
bus: *Essentia est absolutè antecedenter necessaria*:
Terminatio non est absolutè antecedenter necessaria:
Resp. iterum ex doctrina Ulloæ, has proposi-
tiones non esse absolutè contradictorias; quia
in prioris propositionis prædicato intelligitur an-
tecedens necessitas essentia: in prædicato verò se-
cundæ propositionis intelligitur necessitas ante-
cedens terminationis. vide *n. 777.* & 778. nam
falsum esset dicere: *Terminatio contingens non
est absoluta antecedens necessitas essentia*. Si in-
stet: Istæ propositiones sunt saltem conditiona-
tè contradictoriae: ergo adhuc redit argumen-
tum. Resp. neg. conseq. quia hoc ipso nihil af-
firmatur de uno, quod negatur de altero; sed
tantum negatur aliquid aliud distinctum ab es-
sentia, & terminatione, scilicet absoluta ne-
cessitas terminationis in seipsa, seu ratione sui:
quod tamen ipsum potest sufficere ad distinctio-
nem virtuales, ut diximus *num. modò cita-
tis*.

Hinc Ulloa in logica majore disp. 1. c. 2. à *n. 72.* & iterum à *n. 87.* fusè contendit, ad distin-
ctionem virtuales non requiri distinctionem

realem in tertio, neque immediatam discon-
venientiam in aliquo prædicato: sed sufficere me-
diatam, quam *n. 87.* asserit tunc dari, quando
prædicatum, verè affirmatum de uno, distingui-
tur realiter à prædicato negato de altero, ita-
men, ut non posset distingui, nisi daretur distin-
ctio virtualis: talia prædicata sunt *absoluta ne-
cessitas essentia*, *absoluta necessitas terminationis*:
quarum una dari non posset sine altera, nisi daretur
distinctio virtualis inter essentiam, & termina-
tionem *ex n. 777.* & 778. Fors etiam dici pos-
set, sufficere disconvenientiam conditionatam,
ita, ut scilicet daretur absoluta contradictio vel
disconvenientia prædicatorum, nisi in subjecto
daretur distinctio virtualis.

800. Si petas: quare ergo non possit in
concreto prædicari, & dici terminatio absolutè
necessaria. Resp. conformiter ad dicta *n. 789.*
hæc propositio simpliciter prolata, ex communi
acceptione, itemque ex dictis *n. 777.* & 778.
significat, quod ipsa terminatio in ratione termi-
nationis sit necessaria: sive, quod detur absoluta
necessitas ipsius terminationis ut talis: quod ta-
men est falsum; quia hæc necessitas est Chimæ-
rica: unde non datur forma requisita ad hanc
denominationem: sicut tamen datur forma re-
quisita ad denominandam essentiam absolutè
necessariam; quia datur absoluta necessitas es-
sentia.

Si ulterius quæras, an non etiam possit di-
ci, deesse capacitatem subjecti. Resp. me jam
dixisse *n. 790.* eam responsum difficilius ap-
plicari ad hunc casum; cum nullum prædica-
tum actu sit in essentia Divina, quod non rea-
liter, saltem substantivè, & tanquam abstractum
metaphysicum, sit prædicabile de terminatione,
adeoque asseri non possit distinctio in tertio
realiter existente. Verum quidem est, quod essen-
tia antecedenter potuerit habere Prædicatum,
quod terminatio, e. g. volitio, habere non potest,
scilicet nolitionem: at nolitio actu non datur,
potentia autem habendi nolitionem est realiter
etiam identificata volitioni; est enim vera hæc
propositio: *Volitio est potentia habendi nolitionem*:
quare non video, quale prædicatum actu
habeat essentia, & realiter, saltem abstractivè, aut
substantivè, non habeat etiam terminatio.

Si tamen quis vellet, defectum capacitatis
in subjecto posse refundi in prædicatum possibi-
le, sive in possibilitatem alicujus prædicati, po-
tentis excludere volitionem, non autem poten-
tis excludere essentiam, adeoque asserat, capa-
citatem, ad denominandam essentiam absolutè
necessariam, dicere etiam negationem, seu po-
tius impossibilitatem prædicati, excludentis essen-
tiam: econtra capacitatem, ad denominandam
terminationem contingentem, dicere possibilita-
tem prædicati, excludentis volitionem: talis debe-
ret admittere (quod fortè alicui durum videbitur)
denominationem necessarij non esse adæquatè
DEO intrinsecam: sed formaliter, & non tan-
tum arguitivè, dicere aliquid negativum extrin-
secum, nempe impossibilitatem Chimæra, seu
prædicati excludentis essentiam Divinam (de pos-
sibilitate nolitionis abstrahere; quia disputari pos-
set, an possit DEO dici extrinseca, de quo vide
num. 522. & 525.) unde fortè prior responsio in
hoc casu est expeditior.

Hoc

Hoc tamen addo, eos etiam, qui non admittunt distinctionem virtualem sine distinctione reali in tertio (de quo vide Gormaz de DEO n. 129. & seq.) asserere, quod non debeat dari realis distinctio in tertio actu existente: sed sufficere, si detur in tertio possibili, seu præscindente à reali existentia, & possibilitate: & hinc isti dicunt, essentiam Divinam, & volitionem contingentem, distingui realiter in nolitione, & inter volitionem, & nolitionem, illam existentem, hanc verò possibilem, dari distinctionem impediens, & impediti: quæ non sit minor, quàm producentis, & producti, attamen non exigit terminos coexistere, eo ipso, quod unus sit impediens: quos tamen terminos coexistere exigit distinctio, vel oppositio producentis, & producti; cum producat, & productum necessario semel, & in Divinis semper coexistant.

801. Ob. 12. Potest dici, quod detur inter essentiam, & Paternitatem distinctio aliqua inadæquata realis: ergo non debet admitti virtualis. Resp. quærendo, quid intelligatur per distinctionem inadæquatam: certè non distinctio partis à parte; quia in DEO non dantur partes: ergo tantum intelligitur talis distinctio, vi cuius unum prædicatum, realiter identificatum essentia, tamen non realiter identificatur Paternitati, e. g. Filiatio: sed hæc non est distinctio realis essentia à Paternitate, sed tantum est distinctio realis Filiationis à Paternitate: quæ Filiatio, si intelligatur ut præcisa ab essentia, est realiter adæquata distinctio à Paternitate. Unde nulla datur distinctio realis, saltem immediata, inter Paternitatem, & essentiam, sed ad summum datur mediata aliqua in tertio, eaque adæquata. Dein ex hac ipsa (ut adversarii vocant) inadæquata distinctione essentia à Paternitate, sequitur distinctio, ut modò explicatum, adæquata Paternitatis, & Filiationis, ex qua oritur distinctio virtualis inter essentiam, & Personas.

802. Ob. 13. Istæ propositiones: *Tota essentia Patris identificatur cum Filio: Tota essentia Patris non identificatur cum Filio totaliter*: non habent prædicata contradictoria: ergo non verificantur prædicata contradictoria, neque inter ipsas Personas, multò minùs inter essentiam, & Personas. prob. ant. Non sunt contradictoria prædicata in his propositionibus: *Tota anima hominis est in pede: Tota anima hominis non est in pede totaliter*: ergo neque in prioribus. prob. etiam consequ. Tantum verificantur dictæ illæ propositiones; nam Filius habet quidem totam essentiam Patris, sed non totaliter; quia essentia etiam est Paternitas, quam Filius non habet. Resp. neg. ant. ad prob. neg. consequ. Isti termini *totum, non totaliter*, non habent locum in expositione huius mysterii; aliàs non magis ineffabile, vel supra captum esset hoc mysterium, quàm unio totius animæ simul cum capite, & simul cum pede: quam tamen unionem quilibet faciliè capit. Et quamvis fortè existentiam animæ totius, simul in pluribus membris realiter distinctis, attamen unitis, non capiat homo sensibus immerfus, tamen faciliè capit naturaliter quivis Angelus, qui tamen non capit naturaliter hoc mysterium. Unde tota essentia Patris est totaliter identificata Filio; quia Paternitas,

utpote virtualiter distincta ab essentia, est suo modo, ut ita loquar, extra totalitatem essentia, prout hæc identificatur cum Filiatione.

803. Ob. 14. Distinctio virtualis deberet fundari in infinitate perfectionis Divina: sed in hac non potest fundari: ergo. prob. mi. Infinitas illa non potest esse causa, cur aliqua perfectio negetur de infinitè perfecto: atqui, si fundaretur in ea distinctio virtualis, deberet esse causa, cur de Paternitate, infinitè perfecta, negatur Filiatio, quæ est perfectio: ergo. Resp. 1. Istud quoque debent solvere adversarii, qui utique etiam admittunt, distinctionem realem inter Personas fundari in infinita perfectione; si ergo potest infinita perfectio esse causa, cur ab infinitè perfecto possit realiter distingui perfectio, poterit etiam esse causa, quod eadem de illo negetur. Resp. 2. neg. mi. ad prob. (om. interim, quod falsum est, Filiationem, aut Paternitatem, ut distinctas ab essentia, esse perfectiones) neg. mi. quia ex fide habemus, Patrem, licet infinitè perfectum, tamen realiter non habere Filiationem. Ex quo tamen non sequitur, eum esse imperfectum, etiam tantum negativè; quia, quamvis non habeat Filiationem formaliter, habet tamen vel æquivalenter, vel, ut alii ajunt, eminenter; quia habet essentiam infinitam, quæ est realiter identificata etiam Filiationi.

804. Ob. 15. Contradictoria prædicata non possunt habere identitatem inter se: ergo non possunt convenire eidem realiter enti. Confir. Contradictio excludit omnem identitatem; ergo, ubi datur aliqua identitas, scilicet realis, non potest dari contradictio. prob. ant. Tantum isti duo termini contradictoriè opponuntur *aliquis, nullus*: ergo etiam tantum isti; *aliqua identitas, nulla identitas*: ergo ubi datur aliqua identitas, non potest dari contradictio, seu nulla identitas: Resp. disting. ant. contradictoria non possunt habere identitatem immediatam inter se, om. ant. mediatam in tertio. neg. ant. & consequ. quia in eodem realiter ente potest dari tertium, virtualiter distinctum. Ad confir. disting. ant. contradictio excludit omnem identitatem immediatam, om. ant. mediatam. neg. ant. & consequ. ad prob. dist. 1. conf. tantum contradictoriè opponuntur aliqua identitas, & nulla identitas ejusdem rationis, conc. diversæ rationis. neg. 1. conf. & neg. suppositum ultimi consequentis, quod scilicet quælibet prædicata contradictoria tam universalem oppositionem inferant, ut excludatur omnis identitas; nam in Divinis quædam prædicata contradictoria tantum afferunt oppositionem aliquam minorem, qua excludatur tantum identitas immediata, vel virtualis. Sic etiam, licet sint contradictorii termini *aliquis homo, nullus homo*: tamen non omnis contradictio inter homines excludit omnem hominem: e. g. *Petrus, non Petrus*: non excludit identitatem cum Paulo.

805. Ob. 16. Quando dicimus, verificari contradictoria de eodem ente, identificato cum duobus realiter distinctis, vel volumus tantum, quod verificentur de illis duobus realiter distinctis, vel de eodem ente indivisibili: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. Non potest dici primum; quia sic non verificarentur de virtualiter distincto, sed tantum de realiter distinctis:

dis: non secundum; quia sic verificarentur de eodem realiter, & virtualiter indivisibile ente, quod nec nos admittimus. Confirm. Essentia Divina, & Paternitas sunt una simplicissima entitas: ergo non possunt de iis verificari contradictoria. Resp. neg. mi. & dico secundum, ad prob. neg. ill. non de eodem, etiam virtualiter indivisibili, sed tantum de realiter indivisibili, & virtualiter multiplici (quale est complexum ex natura, & Paternitate) verificantur contradictoria.

Ad confirm. neg. conseq. hac enim entitas simul est virtualiter multiplex: unde de ipsa essentia, non quidem virtualiter, sed tamen realiter accepta, sive de ipsa, & predicato, realiter ipsi identificato, e. g. Patre, possunt verificari predicata contradictoria. Dices: ergo eadem natura identificatur cum esse Patrem, & non esse Patrem: hoc clarè implicat: ergo. Resp. dist. ma. ita, ut natura identificetur cum Patre, & formali ejus negatione, neg. ma. cum negatione tantum radicali, hoc est, cum aliquo positivo, à Patre distincto. conc. ma. & dist. sic minore, neg. consequent. Quando autem dicitur, non posse dari simul, esse & non esse, intelligitur formale ejusdem rei; quia non esse radicale, seu aliquid non identificabile cum altero, datur in quovis, realiter ab altero distincto.

806. Ob. 17. Juxta nos veræ essent istæ propositiones: *Paternitas non est virtualiter DEUS: Paternitas est virtualiter Chimæra*: sed hoc nequit admitti: ergo. prob. ma. quoad primam propositionem: Hæc propositio est vera: *Paternitas non est virtualiter Divinitas*: ergo etiam illa prior. prob. etiam ma. quod secundam propositionem. Virtualis distinctio æquivalens reali: ergo vera est hæc propositio: *Paternitas æquivalenter est realiter distincta ab essentia Divina*: atqui Paternitatem esse realiter distinctam ab essentia est esse Chimæram: ergo Paternitas est æquivalenter, vel virtualiter Chimæra. Resp. neg. ma. quoad secundam, & probabiliter etiam quoad primam propositionem.

Prima enim propositio videtur habere hunc sensum: *Subsistentia Patris non est virtualiter subsistentia terminans naturam Divinam*: quod falsum est; quia subsistentia Patris est realiter, & virtualiter secum identificata. ad prob. conc. ant. neg. conseq. nam, ut jam dictum, terminus *DEUS*, quando prædicatur de Patre, vel Paternitate, videtur in recto dicere subsistentiam Patris; quia sicut ex num. 741. nomen *DEUS* per adjectionem prædicati determinatur ad certam Personam, ita etiam per adjectionem subiecti videtur ad eandem determinari. Si tamen effaciter probares, per nomen *DEUS* hic tantum intelligi Divinitatem cum subsistentia absoluta, de qua num. 733. tunc Paternitas distingueretur virtualiter, nec foret absurdum dicere, quod Paternitas non sit virtualiter *DEUS*, sicut non est virtualiter Divinitas.

Ad probationem secundæ propositionis dist. ant. virtualis distinctio æquivalens reali quoad aliqua. conc. ant. quoad omnia. neg. ant. & disting. etiam consequens. est vera propositio: Paternitas est æquivalenter realiter distincta in ordine ad aliqua prædicata. conc. conseq. in ordine ad omnia. neg. conseq. concedo deum subsumptum, & neg. conseq. Sic etiam est nul-

la argumentatio: *Esse virtualiter distinctum ab omnipotentia, est esse æquivalenter realiter distinctum ab ea: sed esse realiter distinctum ab omnipotentia, est non esse omnipotentem*: ergo esse virtualiter distinctum ab omnipotentia, est æquivalenter non esse omnipotentem. Jam vero in ordine ad quæ prædicata æquivalent hæc distinctiones, debet desumi ex principiis fidei.

807. Ob. 18. Ista propositio: *Essentia est Filius*: necessariò involvit sensum formalem: ergo non verificantur contradictoria, nisi tantum formalia. prob. ant. Filio non identificatur essentia, nisi ut præcisa à cæteris Personalitatibus: ergo natura, ut identificata Filio, involvit præcisionem formalem. ant. prob. Filio non identificatur natura, ut involvens reliquas duas Personalitates: ergo. Resp. neg. ant. prob. neg. ant. quia utique antecederet ad omnem operationem, seu præcisionem intellectus, essentia Divina realiter identificatur cum Filiatione. ad prob. quid intelligitur per illud *ut involvens*? non enim essentia involvit Personalitates ut partes, vel constitutiva; quia essentia non constituitur ex Personis: ergo tantum intelligi potest *ut identificata*.

Jam istud, *ut identificata*: si facit sensum formalem istum, ut significetur, quod identitas cum aliis Personis sit ratio formalis immediata identitatis cum Filio, conc. ant. neg. conf. quia, licet non identificetur essentia Filio, ut identificata Patri, vel Spiritui S. modò identificetur Filio essentia, quæ est identificata Patri, & Spiritui S. habentur omnia, quæ æquiruntur, ut propositio: *Essentia est Filius*: in sensu reali sit verissima, absque omni præcisione formali: neque inde sequitur, etiam Patrem identificari Filio, propter distinctionem virtuale. Si autem adversarii intelligunt alium sensum, explicent, & respondebimus.

808. Ob. 19. Ista propositio: *Pater non est Filius*: ideo juxta nos est vera in sensu reali; quia Pater non est omne, quod est Filius: sed etiam non est omne id, quod est essentia: ergo etiam vera esset propositio: *Pater non est essentia*: quod est omnino falsum. Resp. dist. mai. tantum ideo est vera. neg. ma. ex alia etiam ratione. conc. ma. & om. mi. neg. conseq. & paritatem. Propositio affirmativa: *Pater est Filius*: ex communi acceptione Conciliorum, Patrum, & Theologorum, est suo modo collectiva, & significat identificari Patri, non tantum naturam, seu essentiam Filii, sed omnia, quæ identificantur Filio, & præcipue Filiationem ipsam; quia hæc venit in recto prædicati: unde est falsa: consequenter contradictoria ejus est vera, scilicet: *Pater non est Filius*, ut dictum n. 795. Ubi obiter noto, licet propositionis copulativæ contradictoria debeat esse disjunctiva, non tamen ideo etiam contradictoriam propositionis collectivæ debere esse disjunctivam, ut cuique consideranti facile patet: unde objici non potest, propositionem: *Pater non est Filius*: non posse esse collectivam, contra quod diximus n. 795. Econtra ista propositio: *Pater est essentia*: ex eadem communi acceptione non significat, Patri identificari omnia, quæ sunt realiter identificata essentia: imò oppositum supponunt omnia Concilia, PP. &c. sed tantum significat, identificari ipsam essentiam, quæ venit in recto: ergo

ergo vera est ista propositio, adeoque falsa eius contradictoria: *Pater non est essentia.*

809. Ob. 20. Si de essentia, & Personis verificatur praedicata contradictoria, verificantur etiam aliqua de creaturis: hoc est impossibile: ergo. prob. ma. Dabitur cognitio creata cognoscens essentiam, & non cognoscens e. g. Filium: ergo cognoscens idem, & non cognoscens idem: item unio hypostatica creata uniet immediate Filiationem humanitati: non uniet immediate naturam: ergo dabitur unio immediate uniens, & non immediate uniens idem: ergo &c. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ult. conf. & hac contradictoria cadunt in cognitionem, vel unionem creatam. neg. conseq. cadunt in idem Divinum. conc. conseq. Cum eadem realiter entitas DEI, virtualiter distincta, se habeat in ordine ad certa praedicata contradictoria, quasi esset realiter duplex, seu quasi essent duo, potest eadem creatura virtualiter indistincta habere respectum ad unum, & non ad alterum: sicut eadem unio Petri virtualiter prorsus indistincta habet essentialem respectum ad Petrum, non ad Paulum, realiter distinctum. Sic etiam explicari debet connexio creaturae cum DEO ut uno, non vero ut trino, si hac secunda non detur.

ARTICULUS VI.

An Personalitates Divinae sint perfectiones virtualiter distinctae ab essentia.

810. **D**ico. Personalitates Divinae sunt realiter ipsa infinita perfectio essentiae: sed non sunt perfectiones virtualiter distinctae ab essentia. ita S. Thomas, quem teste Gonetio tom. 2. tract. 6. disp. 3. de relat. Divin. n. 132. sequuntur communiter Thomistae, (quibus etiam ipse Gonetius consentit n. 133.) & plurimi alii, praesertim antiqui, cum pluribus Recentioribus. Accedit Scotus ex professo quodlibeto 5. sub initium, & fusius art. 2. atque Scotista, teste Maffrio disp. 7. de SS. Trinit. q. 1. n. 1. Ex nostris Molina in 1. p. q. 42. a. 6. disp. 2. ubi ait, esse communio Scholasticorum, & plures citat, praesertim ex Thomistis. Becanus tr. 2. de SS. Trinitate c. 2. q. 6. Ulloa de DEO disp. 2. c. 6. n. 70. & plures alii. Quamvis autem non negem, quod etiam opposita sententia suam habeat magnam auctoritatem, tamen, ut mihi videtur, tantam non habet, quantam nostra. Suppono etiam hanc necessariam terminorum quorundam intelligentiam ex n. 99. § 122.

811. Prob. conclus. 1. auctoritate SS. Patrum, atque etiam Angelici, qui dicunt, dari in DEO unam tantum bonitatem, magnitudinem, dignitatem, veritatem &c. qui termini sunt convertibiles cum perfectione: & si quavis relatio, vel terminatio contingens, ut distincta, & seorsim, esset perfectio distincta a perfectione essentiae, essent sane plures.

Dicta SS. Patrum sunt sequentia. S. August. l. 5. de Trinit. c. 8. Bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanctus, nec tres boni, sed unus est bonus. item l. 7. de Trinitate c. 2. Pater igitur, & Filius simul, una essentia, & una ma-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

gnitudo, & una veritas. S. Damascenus l. 1. de orthodoxa fide c. 11. Una enim est essentia, una bonitas, una potestas, una voluntas, una facultas, una auctoritas, una, & eadem: non tres inter se similes. S. Bernardus serm. 30. in Cantica. Pater est verus, id est, veritas, Filius est verus, id est, veritas, Spiritus S. est verus, id est, veritas. Et hi tres unus verus, id est, una veritas. S. Fulgentius lib. de fide orth. ad Donat. paulo post medium: Una quippe veritas unus veri DEI, imò una veritas unus verus DEUS. Boëtius ad Joannem Diaconum: an Personarum nomina de essentia praedicantur. Pater veritas est, Filius veritas est, Spiritus S. veritas est. Pater, Filius, Spiritus S. non tres veritates, sed una veritas. S. Thom. quest. 2. de potentia a. 4. ad 14. Sicut Paternitas in Patre, & Filiatio in Filio, sunt una essentia, ita & sunt una dignitas, & una bonitas. Rursus 1. p. quest. 42. a. 4. ad 2. Dignitas est absoluta, & ad essentiam pertinet: sicut igitur eadem essentia, quae in Patre est Paternitas, in Filio est Filiatio, ita eadem dignitas, quae in Patre est Paternitas, in Filio est Filiatio: dein ex hoc ad 3. sic infert: Unde neque omnes relationes sunt majus aliquid, quam una tantum: nec omnes Personae majus aliquid, quam una tantum; quia tota perfectio Divinae naturae est in qualibet Personarum.

Nec dicas, S. Doctorem in 1. dist. 25. q. 1. a. 4. admittere tres res; nam repono: ibidem negat, in DEO dari tria entia, atque, terminum ens, si sumatur substantivè, non posse in plurali dici de DEO: unde terminum res etiam ibi non accipit substantivè, sed adjectivè, ut significet tres reales (intellige relationes) & sanè se ipsum explicat ibidem ad 3. dum ait, per rem se intelligere relationem, in DEO realiter existentem, quae multiplicetur in DEO: verbo: non intelligit per terminum res, in his circumstantiis positum, aliquam entitatem, vel perfectionem, quae multiplicetur in DEO. Confr. 1. A Concilio Lateranensi C. Damianus admittitur tantum una quaedam summa... res, quae... est Pater, & Filius, & Spiritus S. nec fit ulla mentio de pluribus rebus: ergo Concilium tantum agnoscit unam rem, consequenter etiam tantum unam perfectionem.

812. Respondent adversarii, istos textus intelligendos esse, tantum de magnitudine, bonitate, re &c. absoluta, non autem relativa; sed contra, ut ait Ulloa, mirum est, quod ista distinctio fugerit Concilium Lateranense, etiam post accuratum examen hujus controversiae; cum tamen, si ritè adhiberi potuisset, valde conduxisset ad componendam litem, inter Petrum Lombardum, & Joachimum Abbatem: quin sine illa mancama nobis doctrinam Patres illi dedissent. Eandem etiam distinctionem, inter bonitatem relativam, & essentialem, non asserit S. Augustinus, quamvis hinc inde uratur termino: relativè. Dein, si possunt admitti plures entitates, res, perfectiones, &c. relativae, poterunt etiam admitti plures Divinitates, essentiae, existentiae, substantiae relativae, item infinitates, increationes, immensitates, aeternitates. &c.

Nam eodem modo possumus adversarios urgere, ut illi nos. Personalitates, ut distinctae

B b

ab essentia, non sunt creaturæ, non sunt accidentia, non sunt nihil, non sunt finitæ, non sunt creatæ, non sunt loco terminatæ, non sunt temporales: adeoque debent esse Divinæ, seu habere aliquam Deitatem, esse substantiæ, ac essentiæ, esse existentes &c. ergo, ut vix non jocatur Ulloa de DEO disp. 1. c. 5. n. 71. habebimus quatuor Deos, unum absolutum, tres relativos: item quatuor substantias, essentias, ac existencias Divinas: item quatuor infinitos, & increatos, immanentes, ac æternos. Erista multiplicabuntur non tantum adjectivè: sed etiam substantivè; quia conereta etiam substantialia multiplicabuntur; si subiectum, & forma multiplicabuntur, quod in hoc casu fieret: hoc autem videtur prorsus absurdum, nec satis conforme symbolo S. Athanasii, ubi profitemur tantum unum DEUM, unum increatum, unum immanens, unum æternum, unam Divinitatem, essentiam, ac substantiam. Est etiam apertè contra Angelicum, qui q. 2. de potentia a. 6. in corp. ait: *Non est concedendum, quod aliquid absolutum in Divinis multiplicetur, sicut quidam dicunt, quod in Divinis est duplex esse, essentiale, & personale; omne enim esse in Divinis essentiale est: nec Persona est, nisi per esse essentiale.*

813. Confir. ex Ulloa de DEO disp. 2. n. 79. In DEO uno non debet admitti multiplicitas, nisi quam ex Scripturis, aut Ecclesia, vel Patribus docemur; quia mysteria in DEO non sunt regulanda per metaphysicas rationes, quibus omnibus superiora sunt: atqui ex illis docemur, tantum multiplicari in DEO Personas, hypostasies, substantias, relationes, proprietates, notiones, origines, processiones: non verò essentiam, existentiam, Divinitatem, substantiam, entitatem, rem, perfectionem: ergo. Quamvis autem intellectus noster non capiat, unum multiplicari sine altero, non refert; quia etiam non capit, quomodo multiplicentur realiter Personæ, sine multiplicatione essentia, realiter identificate. Quod si dicas, istud utcumque explicari ope distinctionis virtualis; respondendo, etiam beneficio ejusdem exponi illud superius.

814. Probatur conclusio 2. Omnis perfectio in DEO debet esse infinita; nihil enim limitatum potest esse in DEO, omnimodè infinito: ergo juxta adversarios præter essentiam dabuntur tres aliæ perfectiones, in sua saltem linea infinitæ: sed hoc admitti non potest: ergo. prob. mi. subsumpta. Relationes, vel Personalitates non sunt de ratione essentia, ut est communis, & facillè probatur; nam tota ratio essentia debet esse communis tribus; cum tamen Personalitates non possint esse communes: ergo ratio essentia non esset tam perfecta, quam ratio Personæ, saltem in concreto, seu ut dicentis Personalitatem, & naturam, e. g. ratio Filii concretivè sumpti, quod est valde absurdum.

Rursus tota Trinitas esset perfectior, quam quilibet Persona seorsim, contra S. Augustinum cit. n. 146. item tam Pater, quam Filius essent perfectiores Spiritu S. quia hic tantum haberet unam perfectionem relativam, scilicet spirationis

pallivæ; cum Pater habeat duas, scilicet generantis, & spirantis: Filius etiam duas, geniti, & spirantis. Taceo, quod vel hoc absurdum multis videatur, quod in una Persona non sit aliqua perfectio infinita, quæ revera in DEO existit; cum hac ratione non sit perfecta omni modo possibili. Videatur Molina in 1. p. q. 42. a. 6. disp. 1. & 2.

815. Dicunt quidem adversarii, essentiam Divinam continere eminenter omnem perfectionem, adeoque non esse perfectius complexum ex ipsa, & relationibus, quam ipsam solam, neque unam Personam perfectiorem esse, quam alteram; cum quilibet habeat essentiam. Sed contra: quamvis sat facillè percipi possit, quod essentia Divina eminenter contineat aliquam perfectionem creatam, limitatam, & respectu infinitæ perfectionis quasi nihil computandam, tamen non potest infinita perfectio contineri eminenter; nam, ut rectè advertit Mastrius disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 1. num. 4. eminenter continere, de rigore sermonis, est continere aliquid demptis imperfectionibus, vel aliquid perfectius, adeoque dicit excessum, seu eminentiam perfectionis supra rem contentam: quæ utique dari non possunt in nostro casu. Addit Mastrius num. 5. hac ipsa de causa creaturam, additam DEO, nullam addere perfectionem ipsi; quia eminenter continetur à DEO, consequenter nec Personalitatem addere eidem perfectionem, si eminenter contineatur.

Conclusio hæc de Personalitatibus Divinis extendi etiam debet ad terminationes contingentes actuum voluntatis, & intellectus Divini; nam & istæ non sunt perfectiones ab essentia distinctæ, ut ex prima probatione facillè colligitur. Quamvis autem secunda ratio in ordine ad has terminationes non sit efficax (nam, cum omnes Personæ à quolibet terminatione eodem modo afficiantur, nunquam ex his potest probari, quod, si essent perfectiones, propterea una Persona posset esse perfectior altera) attamen saltem, cum possibilis sit pura omissio libera in DEO ex num. 426. sequitur, quod, si hæ terminationes sint perfectiones, essentia Divina possit carere aliqua perfectione intrinseca, sibi possibili: quod non videtur posse admitti.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

816. **O**B. 1. Concilia, maxime Nicænum II. & SS. PP. dicunt, in DEO dari tres perfectas substantias, vel tres perfectos: item dari personalem perfectionem: item tria perfecta &c. quos textus vide apud Mastrium disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 4. n. 42. ergo ipsæ Personalitates sunt perfectiones. Confir. SS. PP. etiam dicunt, DEUM absque relationibus fore imperfectum: ergo. Resp. conc. ant. neg. conseq. Una, eademque perfectio essentialis, cum sit in pluribus per identitatem, reddit plures perfectos; sicut, si eadem albedo per replicationem esset plu-

pluribus muris unita, redderet omnes albos: & defacto eadem cognitio denominat plures cognitos. Quando autem in Synodo VI. seu Constantinopolitana III. *act. 18. in editio Constantini Pogonati Imp. dicitur: Credimus . . . unitatem quidem propter naturalem unionem, ac dominationem: Trinitatem vero propter substantiarum perfectionem:* hoc ipso, quod non dicitur Perfectiones, innuitur, tantum esse unam, scilicet essentialem, quae tamen sit tribus communicata, & propter quam ita communicata credenda sit Trinitas; quia sine Trinitate ita communicari non posset: nec aliis verbis admittitur ibi perfectio in substantiis, ut oppositis unitati.

Quod attinet ad Personalem perfectionem, de ea S. Damascenus l. i. de orth. fide c. n. sic habet: *Quantum ad causam* (fuit enim Græcus, & ideo causam in DEO admittit) *et ea, quae à causa proficiuntur, ac Personae perfectionem, hoc est, existendi modum, discrimen animadvertimus:* cum autem eodem loco, ut citavimus num. 811. idem S. Pater non admittat in DEO tres bonitates, sed unam tantum: neque hic admittit propriè dictas perfectiones, sed tantum latius aliquo modo dictas, seu aliquos modos existendi, scilicet substantias. Tria perfecta admittit S. Epiphanius *heresi 69. circa medium*; verum intelliguntur tria supposita, sed una, eademque perfectione perfecta. Plus certè ex eo textu, sine omni ulteriori explicatione posito, inferri non potest.

817. Ad confir. neg. conf. Per illum loquendum tantum innuunt SS. PP. essentiam Divinam fore imperfectam, si non esset communicabilis pluribus, aut fecunda: & hoc est, quod vult S. Cyrillus Alexandrinus l. x. thesauri c. 6. paulo ante medium, ubi sic ait de Patre Divino: *Perfectus autem est, non solum; quia DEUS, sed etiam; quia Pater:* nam immediatè addit: *Quare, qui DEUM negat Patrem esse, is secunditatem aufert à Divina natura, ut iam perfecta non sit, cum generandi virtute careat:* quod ulterius pluribus probat. Idem etiam vult, ut patet legenti l. 2. thesauri c. 1. dum ait: *Non enim potest esse perfecta Deitas, nisi Filium habeat.*

Eodem modo exponendus est S. Athanasius *orat. 2. contra Arianos circa medium*: item S. Hilarius l. 12. de Trinit. circa medium: item S. Ambrosius l. 4. de fide c. 4. quos vide apud Mastrium loco citato. S. Gregorius Nazianzenus *orat. 5. de Theol. sub initium*, scribit quidem, *Deitatem non fore perfectam, si careat sanctitate, hanc autem habere non posse, nisi habeat Spiritum Sanctum:* sed utique Pater est etiam Sanctus per identitatem, etiam si non habeat per identitatem Spiritum Sanctum, unde S. Doctor non vult dicere, Spirationem passivam, ut distinctam ab essentia, esse sanctitatem: sed tantum, Divinam naturam, ut sanctam, exigere etiam Spirationem passivam, & si hanc non haberet, caritatem eam infinitudine sanctitatis, quae ipsi debetur, quaque necessario se debet per identitatem effundere, seu communicare Spiritui Sancto.

Citatur & alius textus ex hoc S. Patre *orat. 3. ubi dicitur de Paternitate sic scribere: Est gloria audio, non diminutio, quemadmodum Spiritus*

productorem esse: sed longo labore hunc textum invenire non potui: certè loco citato non habetur. Si contextum legero, respondebo. Interim Ulloa respondet, quod, sicut rationale in homine dicit perfectionem ultra animalitatem; non quia dicit distinctam, sed quia eandem clariùs explicat: ita etiam DEUS Pater dicat perfectionem, quam non dicit solus DEUS; quia eandem clariùs explicat. S. Athanasius autem *oratione contra gregales Sabellii post medium*, dum sic ait: *Universa enim plenitudo, et integritas Deitatis est Pater, ut Pater: universa item plenitudo Deitatis est Filius, ut Filius:* est pro nobis; quia vult, omnem plenitudinem perfectionis esse in qualibet Persona, ut distincta ab altera, adeoque stare in sola essentia: quod patet ex hac adjecta ratione, dum ait: *Quando quidem amborum una forma intelligitur, quae integrè se in utroque, et solidè exhibet.*

818. Ob. 2. Relationes, vel Personalitates, ut distinctae ab essentia, adorantur: ergo debent esse perfectio, ant. probatur. Ecclesia in praefatione festi SS. Trinitatis sic canit: *Ut in confessione vera, sempiternaque Deitatis, et in Personis proprietates, et in essentia unitas, et in maiestate adoratur aequalitas:* ergo adorantur proprietates, seu Personalitates, ut distinctae. Confir. 1. Si relationes non essent perfectiones, non esset ratio, cur darentur in DEO: ergo. Confir. 2. Videtur ex se absurdum dicere, quod in DEO detur aliquid, quod non sit perfectio: ergo.

Resp. dist. conseq. Personalitates debent esse perfectio essentialis, conc. conseq. debent esse perfectio distincta ab essentia, nego conf. ad prob. dist. conf. adorantur ut distinctae ab essentia tantum virtualiter, conc. conseq. ut plùs, quàm virtualiter, distinctae. neg. conseq. Personalitatem esse virtualiter distinctam ab essentia, & perfectione essentiali, non impedit, quò minùs ipsa sit verissimè, & realissimè, perfectio essentialis; quia distinctio virtualis, cum non sit distinctio à parte rei ex n. 767. non excludit, imò supponit identitatem realem: consequenter adorari Personalitatem, ut virtualiter distinctam, est adorari ut realiter identificatam cum perfectione essentiali, seu, ut habentem istam per identitatem realem, quam cum aliqua discrepantia in aliquo praedicato. Ex quo tamen nullatenus inferitur, adorari aliquam perfectionem distinctam ab essentiali; quia nulla datur, ita Ulloa, & quoad substantiam etiam Molina, atque Becanus.

Mastrius *disp. 7. de SS. Trinit. a. 4. n. 48. et 49.* ex Scoto addit, omnes tres Personas Divinas adorari, & quidem adoratione, specialiter terminata ad unam prae altera, ut patet ex Litaniis: sed unicam, & eandem esse rationem adorandi in omnibus; quia omnes adorantur ut unus DEUS, & sic explicari potest S. Epiphanius in *Ancorato non longè ab initio* dicens: *Honoratur autem Pater, secundum quod Pater est: honoratur Filius, prout Filius est: honoratur Spiritus S. prout Spiritus verus est, et Spiritus DEI:* hoc est, honoratur unus, etiam ut distinctus ab alio, quamvis sit eadem ratio omnes adorandi. Quod confirmatur ex eo, quod illa Praefatio Ecclesiae sit maxime composita ad haeticorum errores confu-

tandos, qui volebant, aut non esse realiter plures, aut non eodem modo adorabiles SS. Personas, de quo Molina *loc. cit. n. 810. sub finem.* Ad 1. confir. neg. ant. Ratio, cur dentur relationes, est ipsa essentia Divina, exigens se per identitatem communicare tribus realiter distinctis, in quo stat infinita, & incomprehensibilis perfectio. Ad 2. confir. disting. ant. videtur absurdum, quod datur aliquid in DEO, quod non sit perfectio essentialis. conc. ant. quod non sit perfectio distincta ab essentiali perfectione. neg. ant. & conf. Recolantur hic probationes nostrae sententiae.

819. Dices 1. Persona Verbi sanctificat humanitatem Christi, & infinite dignificat ejus merita: ergo debet esse perfectio. Resp. cum Ulloa, ut supra. dist. conseq. debet esse perfectio essentialis. conc. conseq. debet esse perfectio distincta ab essentiali. neg. conseq. In primis Verbum, vel Persona Verbi, seu Filius in concreto, dicit etiam naturam Divinam. Sed, si loquamur etiam tantum de Personalitate, hæc, cum sit tantum virtualiter distincta ab essentia, secum realissime affert perfectionem essentialem, adeoque sanctificat humanitatem, & dignificat merita: ipsa tamen non est distincta sanctitas, neque (ut S. Thomas citatus *n. 811. docet*) est distincta dignitas. Et hic iterum id sub oculis habendum, quod jam sepe dictum, nempe, distinctionem virtuales non esse à parte rei distinctionem, sed tantum æquivalentiam ejus in ordine ad aliqua prædicata.

Dices 2. Verbum magis sanctificat humanitatem, aut dignificat merita Christi, quàm Pater: ergo non sola essentia sanctificat, vel dignificat. Resp. conc. totum; nam etiam Verbum dignificat, sed non nisi per dignitatem essentialem: quod autem per hanc Pater non sanctificet, sicut Verbum sanctificat, ratio est; quia ipse non unitur humanitati, nec constituit suppositum elicent illa merita. Nec est bona argumentatio: Natura Patris dignificat: ergo etiam Pater; alias deberet Pater etiam esse Filius; quia ejus natura est Filius.

820. Dices 3. Persona Verbi (& eadem est ratio de Persona Patris, ac Spiritus S.) ut distincta ab essentia, habet aptitudinem, & capacitatem, ad identitatem cum essentia Divina: sed hæc ipsa aptitudo, vel capacitas, est perfectio: ergo. mi. prob. Incapacitas ad eam identitatem est imperfectio: ergo capacitas est perfectio. Confir. Talis capacitas non potest oriri, nisi ex illimitatione Personalitatis; quia in nullo ente finito est reperibilis: ergo. Resp. 1. insistendo principiis Ulloæ. om. ma. dist. mi. hæc aptitudo est perfectio essentialis. conc. mi. est distincta ab ulta. neg. mi. & conseq. ad prob. om. ant. dist. conseq. ut prius. Persona, ut virtualiter distincta ab essentia, est realissime ipsa essentia, nec habet aliam capacitatem ad identitatem cum essentia, quàm qualem habet ipsa essentia ad identitatem secum ipsa, quæ est tantum capacitas latius dicta in aliquo sensu pure formali: sicut autem capacitas essentiae non est perfectio distincta ab essentia, ita etiam capacitas Personalitatis. Ad confirm. om. totum in sensu modo explicato.

Respondent alii cum Mastro ad hanc objectionem neg. mi. nam capacitas, non exigens

identitatem, sed tantum potens recipere perfectionem, seu, ut ipse explicat, non positiva, sed tantum suo modo negativa, non est perfectio. ad prob. conc. ant. negant consequentiam; datur enim medium, scilicet prædicatum neutrum: & sicut Angelus, nec est frigidus, nec calidus, & lapis, nec rationalis, nec irrationalis: sic relatio, nec est perfecta, nec imperfecta. Ad confir. negant ant. dicuntque, capacitatem illam oriri ex ente, nec finito, nec infinito, quales esse Personalitates, volunt Mastrius, Molina, atque Becanus: & Molina addit, divisionem entis in finitum, & infinitum, esse tantum entis, à Philosophis cogniti: Becanus verò assert similitudinem puncti, quod nec sit finitum, nec infinitum in extensione; cum nullam habeat. Responsio Ulloæ est expeditior.

821. Ob. 3. Relationes, ut distinctæ ab essentia, non sunt nihil, sed sunt ens: ergo perfectio. prob. conseq. Omne ens est bonum: ergo bonitas, atque perfectio est, quæ sunt synonyma. Ad hanc objectionem in primis retorquetur argumentum in omnibus illis, quæ adducta sunt *n. 812. e. g.* Relationes non sunt creatæ, finitæ, temporales, loco terminatæ &c. ergo sunt Divinitates, æternitates, immensitates &c. Dein non minus sunt termini transcendentales, veritas, bonitas, quàm ens, & tamen non multiplicantur in DEO: ergo nec ens. Certè S. Thomas *in 1. dist. 25. q. 1. a. 4.* negat, in DEO dari tria entia, & quamvis admitat tres res, videtur intelligere terminum illum adjectivè, hoc est, tres reales; cum enim dicat, non dari tria entia, videtur supponere, terminum *res* adjectivè prædicari: nam si substantivè accipiatur *res*, tunc *res*, & *ens* sunt idem, & ex Lateranensi, citato *n. 811.* tantum datur *una res*. In forma varii variè respondent.

822. Molina respondet dist. ant. Relationes, ut distinctæ, sunt ens, quales tantum cognoverunt antiqui Philosophi. neg. ant. sunt ens aliter rationis. conc. ant. & neg. conseq. ad probat. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. ait enim hic auctor, relationes Divinas non esse capaces perfectionis ex rationibus pro conclusione allatis. Idem ferme volunt Scotistæ, cum distinguunt inter ens quantum, & non quantum, seu inter ens, quod habet quantitatem, si non molis, saltem virtutis, & inter ens non quantum, quod neutram quantitatem habet, quales ens dicunt esse relationes. Respondent alii neg. ant. ajunt enim, dari medium inter ens, & nihil: scilicet, esse connexum cum ente: quod non significat perfectionem, sed tantum esse connexum cum perfectione.

Resp. cum Ulloa *de DEO disp. 2. c. 6. n. 71.* Relationes sunt ens entitate essentiae. conc. ant. entitate distincta ab essentia. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conseq. ad prob. eadem adhibetur distinctio. Ut enim jam diximus *n. 819.* distinctio virtualis affert secum identitatem realem cum essentia: unde etiam relationes, ut virtualiter distinctæ, sunt ens, aliquid, verum, bonum, perfectum, substantiale &c. sed entitate, aliquid ditate, veritate, bonitate essentiae, vel substantiae: sicut sunt existentes, æternæ, & immensæ &c. sed existentia, æternitate, & immensitate essentiae. Paritas aliquis est cum muro, qui, etiam ut distinctus ab albedine, est albus, dummodo

modo albedo sit unita; sic etiam relatio, ut virtualiter distincta ab ente, & perfectione, tamen est existens, & perfecta, modo sit realiter identificata. Si quæras, quid ergo concipiatur, quando concipitur id, quod habet Pater, & non habet Filius. Resp. non concipi entitatem, vel perfectionem: sed concipi relationem, Personalitatem &c. de quibus *n. 813*. Si dicas, omne id esse ens, cui non repugnat existere. Resp. cum Personalitati repugnet existere per aliam existentiam, quam essentialiam, vel absolutam, hoc ipso repugnare, ut sit ens distinctum ab essentia. Si urgeas, Personalitatem concipi ut aliquam perfectionem distinctam: Respondet Ulloa, se apprehensiones non morari; cum etiam DEUS Pater concipiatur ut senex.

823. Dices. Relationes realiter inter se distinguuntur: ergo debent esse res, seu entia. Confir. 1. Quod realiter producit, aut producit, debet esse res: sed Paternitas producit, & Filius producit: ergo. Confir. 2. Filiatio realiter unitur humanitati: & ipsa est terminus immediate unitus, non autem essentia ei identificata: ergo debet esse res. Resp. neg. conseq. non enim in Divinis distinguitur una res ab altera, sicut nec una Divinitas ab altera; nam una summa res ex Lateranensi est omnes tres Personæ: unde istæ, quatenus inter se distinguuntur, non sunt res; quamvis sint reales, scilicet relationes, proprietates &c. vide supra *n. 813*. & Ulloam *disp. 2. de DEO c. 7. n. 81*. Ad 1. confir. retorq. arg. Quod producit, aut producit, debet esse aliqua essentia. Si neges hoc in Divinis, cur mihi non etiam liceat negare illud? Unde neg. ma. saltem quoad secundam partem, intelligendo id, quod formaliter potest dici productum; sufficit enim, ut productum sit reale, seu realis Filiatio, quamvis non sit res distincta ab essentia: sicut etiam, quod formaliter producit, non est formaliter aliqua essentia.

Quod attinet ad 1. partem minoris: ex S. Thoma cit. *n. 741*. non debet dici: Paternitas generat: sed: Pater generat. Pater autem non tantum habet ipsam essentiam, quomodocunque per realem identitatem, sed dicit eam constitutivè; quamvis ipsa natura, seu res, non generet, de qua re actum *n. 789*. & seq. Si hoc tibi non placet, dic cum Ulloa cit. *disp. 2. de DEO c. 6. n. 70*. producens, & productum, esse aliquid reale, perfectum &c. sed realitate essentia. Ad 2. confir. neg. conseq. intelligendo illam de termino immediate unito: sufficit enim, si hic sit aliquid reale: vel dist. debet esse res realitate essentia. conc. conseq. realitate relativa. neg. conf. Nec tamen ideo res immediate unitur humanitati, sed tantum id, quod est illa res, seu quod est reale; nam jam sæpe dictum, non omnia prædicata in Divinis convenire omnibus realiter identificatis. vide Ulloa de DEO *disp. 2. c. 7. n. 88*.

824. Ob. 4. Terminationes contingentes actum intellectus, & voluntatis Divinae, debent esse res, & perfectiones, etiam ut distinctae ab essentia: ergo multò magis Personæ. prob. ant. Istæ terminationes sunt exercitium intellectus, & voluntatis: sed exercitium est aliqua res distincta ab essentia, quæ non exercetur, seu elicitur: ergo. Confir. Si possunt tres Personæ, aut duæ, vel plures

terminationes, identificari in DEO, poterunt etiam plures res: prius est verum: ergo. Resp. ut supra, quod sint res, non tamen realitate alia, quam essentia; sed sint ipsa res essentialis. Unde sub hac distinctione conc. ant. & etiam conseq. ad prob. iterum dist. min. ut prius, & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. Scilicet terminationes illæ sunt exercitium, quamvis essentia identificata non exerceatur, seu eliciatur: sicut Filiatio est producta, quamvis natura identificata non producat, de qua re *n. præced.* Ad confir. neg. ma. Quid multiplicetur in DEO, & quæ plura possint identificari essentia, debemus habere ex principiis fidei, ex quibus habemus, plures Personas posse identificari essentia, vel etiam plures terminationes: non autem plures res, vel perfectiones, ut probatum.

825. Ob. 5. Virtualiter distincta debent sub aliquo conceptu apparere ut duo: atqui juxta nos e.g. Paternitas, & essentia, sub nullo conceptu apparerent ut duo: ergo. prob. mi. Sub nullo conceptu apparerent ut duæ res; quia semper essent tantum una res, scilicet essentia: ergo. Confir. Relationes constituunt, & distinguunt Divinas Personas: ergo debent esse aliquid præter essentiam: prob. conseq. Ipsa essentia sola non constituit totam Personam, nec distinguit unam ab altera; aliàs non esset eadem essentia in omnibus: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. non enim debent sub conceptu duorum entium apparere: sed sufficit, si sub alio conceptu ut duo appareant; & sic essentia apparet tanquam essentia, relatio tanquam relatio. Si etiam dicas, relationem constitui ex essentia, vel istam includere, ut vult Ulloa de DEO *disp. 2. c. 7. n. 81*. tamen apparent ut duo, scilicet ut includens, & inclusum, constituens, & constitutum.

Ad confir. dist. conf. relationes debent esse aliquid præter essentiam, hoc est, aliud ens. neg. conseq. aliquid, id est relatio, hypostasis, proprietates &c. conc. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Nec dicas, rationes distinctivas Personarum inter se, vel unius ab alia, non posse habere eandem essentiam; nam hoc non est verum; cum utique Personalitates omnes habeant eandem essentiam, & ex Lateranensi eandem rem: & tamen hæc sunt vel maximè rationes distinctivæ Personarum. Nempe eadem essentia, ratione distinctionis virtualis potens verificare prædicata contradictoria, vel contraria, potest per identitatem esse essentia istorum prædicatorum, consequenter contrariorum distinctivorum.

826. Ob. 6. Relationes ut tres dicunt entitatem; non enim sunt entia rationis: ergo dicunt tres entitates. Confir. Adjectivum tres debet cadere super aliquod substantivum: sed qualecunque assignetur, semper erit entitas, & non phantasma: ergo debent admitti tres entitates. Resp. 1. retorqueo argumentum. Relationes non minus dicunt veritatem, bonitatem, quin & Divinitatem, de quibus *num. 813*. ergo etiam ista debent multiplicari. Resp. 2. dist. ant. Relationes dicunt entitatem essentia. conc. ant. distinctam ab essentia. neg. ant. & conseq. Propterea tamen non sunt entia rationis, sed sunt reales, ut sæpe jam dictum, vel, ut ait Molina, sunt tres adjectivæ, non substantivæ. Nec dicas. Si per impossibile essent realiter

distincta ab essentia, tamen forent aliqua res; nam resp. tunc essent Chimæra, & non res. Ad confir. dist. ma. Adjectivum debet cadere super nomen substantivum quaecunque. om. vel conc. ma. super substantiam, seu entitatem, vel super nomen substantivum, quod significat entitatem aliquam, quæ multiplicetur. neg. ma. quia potest cadere super relationem, proprietatem &c. quæ sunt eadem unica, & neutiquam multiplex entitas. dist. etiam min. erit entitas distincta ab essentia. neg. mi. Indistincta. conc. mi. & neg. conseq.

827. Ob. 7. Si Relationes, vel terminationes contingentes, virtualiter distinguuntur ab omni sua entitate, tunc sunt Chimæra: consequens est falsum: ergo & antecedens. prob. ma. Nihil est magis intimum cuique rei, quam entitas sua: ergo prorsus repugnat eam distingui ab omni ista: ergo saltem præter entitatem absolutam videtur admittenda entitas, vel existentia relativa. Resp. Utrique etiam adversarii admittere debent, quod ipsa entitas absoluta, seu essentia, sit revera intimè realiter identificata relationibus, sitque verè earum essentia, & tamen ab iis virtualiter distinguatur: & vicissim relationes ab essentia, seu entitate. Et par est ratio de terminationibus contingentibus. In forma neg. ma. ad prob. dist. ant. nihil cuique magis est intimum realiter, quam entitas sua. conc. ant. nihil magis est intimum virtualiter. neg. ant. & conf.

828. Ob. 8. Personalitatibus nihil deest in sua ratione ipsis debitum: ergo sunt perfectæ. Confir. 1. Ipsæ sunt objectum amabile à voluntate Divina: ergo sunt bonæ, atque perfectæ. Confir. 2. Eadem conveniunt essentiæ Divinæ: ergo sunt illi bonæ. Resp. disting. conseq. Personalitates sunt perfectæ perfectione essentiæ. conc. conf. aliâ distinctâ. neg. conseq. Personalitates etiam ut virtualiter distinctæ (quod jam sæpe dictum) habent realiter identificatam essentiam: quam si non haberent, utique ipsis deesset aliquid, vel maximè debitum; quia essent Chimæra: adeoque perfectæ sunt; quia habent perfectionem essentiæ. Nec retorqueas dicendo, etiam essentiam fore Chimæram, si non haberet relationes, adeoque etiam hanc esse perfectam, non perfectione sua, seu essentiæ, sed perfectione relationum; nam, cum certum sit, dari in DEO bonitatem, veritatem, perfectionem unam in omnibus, quæ debet esse essentialis, utique essentia jam est perfecta perfectione sua, seu essentiali: neque exigit relationes tanquam perfectiones: sed tanquam hypothesas, quibus perfectionem suam communicet.

Ad 1. confirma. Resp. cum Mafrio, Molina, & Becano dist. tant. Personalitates sunt objectum amabile, amabilitate essentiæ. conc. ant. amabilitate distincta. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. si enim essentiam non haberent, amabiles non forent. Adde, quod à voluntate amari etiam possit pura negatio, seu id, quod non est perfectio physica. Unde etiam ex hoc capite, saltem, nisi aliud in antecedente subintelligeret, ur, posset negari consequentia. Ad 2. confir. neg. conseq. Licet essentiæ conveniant, tamen eam non perficiunt, neque sunt ei bonæ, ita, ut afferant bonitatem distinctam; sed tantum sunt

bonæ quasi negativè, seu non malæ: sicut suo modo est homini conveniens negatio improprio- nis in membris, quamvis non sit positivè bona; cum non sit bonitas physica.

829. Ob. 9. Paternitas in creatis est perfectio: ergo multò magis in Divinis. prob. conf. Paternitas in creatis est participatio Paternitatis Divinæ ex illo ad Ephes. 3. v. 15. Ex quo omnis paternitas in cælis, & in terra nominatur: ergo. Confir. Relatio in genere, abstrahens à creatà, & in-creata, est perfectio: ergo etiam increata. Resp. neg. conf. intellectam de perfectione distincta ab essentiali. Paternitas creata est actio generativa, quæ habet aliam essentiam, seu realitatem distinctam ab homine, qui est Pater, consequenter utique est perfectio illius hominis, præsertim cum etiam essentia hominis finita sit, & perfectibilis: at in Divinis Paternitas, sicut non habet aliam essentiam, quam Divinam, ita nec debet, aut potest esse alia perfectio. Ad prob. rectè ait Becanus, paternitatem creatam non esse tam participationem Paternitatis Divinæ, quam totius SS. Trinitatis, hoc est, esse hujus effectum; nam non est particula Paternitatis Divinæ, sed tantum effectus, accipiens suum esse à tota SS. Trinitate; cum omnia opera DEI ad extra sint communia. Addit Molina, Apostolum dicere, non Paternitatem creatam esse à Paternitate Divina: sed à Patre, qui includit essentiam. In forma, concedo antec. neg. iterum conf. in sensu superiore; sufficit enim, ut Paternitas, seu Pater, aut SS. Trinitas, sit perfectio essentialis.

Eodem modo responderetur, quando obijci- tur. Omne id, quod in creatis dicit perfectio- nem limitatam, in DEO dicit illimitatam. Responderetur enim dist. illat. dicit in DEO perfectio- nem illimitatam essentialem. conc. aliam, neg. illat- tum. Ad confir. dist. ant. Relatio in genere est perfectio semper distincta ab essentia. neg. ant. in- distincta. om. ant. & sub data distinctione conc. vel neg. conf. Ubi addo, personalitatem in creatis, seu subsistentiam, si sit negatio tantum, non esse perfectionem physicam: si autem diceretur, esse modus aliquis, erit perfectio ex ratione tali, ex quali Paternitas creata: de qua modò dictum.

830. Ob. 10. Si Relationes Divinæ non sunt perfectiones, non sunt incomprehensibiles à creatura: hoc est falsum: ergo. Confir. 1. Est perfectio essentiæ, posse subsistere in tribus Personis: ergo etiam ipsæ Personalitates sunt perfectiones, prob. conf. Non esset perfectio subsistere in pluribus, non dicentibus perfectionem: ergo. Confir. 2. Personalitates sunt subsistentiæ, redduntque naturam subsistentem, præsertim Filiatio reddit subsistentem naturam humanam: ergo debent esse perfectiones. Resp. cum Mafrio, Molina, & aliis neg. ma. nam Relationes realiter sunt Divinitas, quæ comprehendi non potest: item involvunt mysterium SS. Trinitatis, quod apparenter opponitur principiis naturalibus, & naturaliter comprehendi non potest. Addit Molina, relationem comprehendi non posse, quin comprehendatur etiam fundamentum, adeoque essentia Divina.